

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH
ZDROJOV**

1126498

**NAJČASTEJŠIE CHOVANÉ DRUHY AUSTRÁLSKÝCH
PAPAGÁJOV**

2010

Eva Majeriková

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH
ZDROJOV**

**NAJČASTEJŠIE CHOVANÉ DRUHY AUSTRÁLSKÝCH
PAPAGÁJOV**

Bakalárska práca

Študijný program:	Špeciálne chovateľstvo
Študijný odbor:	6.1.2 Živočíšna produkcia
Školiace pracovisko:	Katedra hydinárstva a malých hospodárskych zvierat
Školiteľ:	Ing. Henrieta Arpášová, PhD.

Nitra, 2010

Eva Majeriková

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Eva Majeríková vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Najčastejšie chované druhy austrálskych papagájov“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre, 2010

Eva Majeríková

Ďakujem Ing. Henriete Arpášovej, PhD. za cenné rady, pripomienky, odborné vedenie a trpezlivosť pri vypracovávaní bakalárskej práce.

ABSTRAKT

Objektom skúmania našej práce boli dva druhy papagájov, najčastejšie chované u chovateľov v zajatí. Práca zhrňa poznatky o chove, starostlivosti, výžive, chorobách a farebných mutáciách papagájcov vlnkovaných a korel chocholatých zo starších i súčasných zdrojov, umožňuje porovnanie starších vedomostí s novými poznatkami a objasňuje, prečo sú tieto dva druhy už dlhé roky také obľúbené u chovateľov exotického vtáctva. Vypracovali sme návrh na vytvorenie vhodných podmienok pre chov a prípadné rozmnožovanie dvoch najchovanejších druhov austrálskych papagájov. Zistili sme možné chyby a nedostatky, ktorých sa chovatelia môžu dopúšťať. Práca poskytuje návrhy ako ich riešiť a predchádzať im. Poznatky z tejto práce navrhujeme aplikovať do praxe na zlepšenie podmienok chovov, či už vo väčších chovoch alebo u jedincov chovaných ako domácich spoločníkov pre potešenie.

Kľúčové slová: papagájec vlnkovaný, korela chocholatá, chovateľské zariadenia, výživa, choroby, farebné mutácie, rozmnožovanie

ABSTRACT

The object of investigation in our work were two most common bred types of parrots. This work summarizes the knowledge of breeding, care, nutrition, diseases and color mutations of budgerigars and cockatiels from earlier and current sources, allowing comparison of old knowledge with new knowledge and explains why these two species has long been so popular with breeders of exotic birds. We have developed a proposal to create favorable conditions for breeding and potential reproduction of two most bred species of Australian parrots. We found possible mistakes and shortcomings, which breeders can commit and work offers suggestions on how to solve them and prevent them. The findings of this work, we propose to apply in practice to improve the conditions of breedings, whether in the larger stud or for animals kept as pets for pleasure.

Key words: papagájec vlnkovaný, korela chocholatá, chovateľské zariadenia, výživa, choroby, farebné mutácie, rozmnožovanie

OBSAH

Úvod	7
Cieľ práce	8
Metodika práce	9
1 Austrália – zem papagájov	10
2 Papagájec vlnkovaný – andulka	12
2.1 Papagájce vlnkované vo voľnej prírode	12
2.2 Chov papagájca vlnkovaného v zajatí	14
2.2.1 Preprava a chovateľské zariadenia	14
2.2.2 Výživa	19
2.3 Rozmnožovanie a odchov mlád'at	20
2.4 Zdravé papagájce vlnkované – povaha a správanie	22
2.4.1 Zdravé papagájce	22
2.4.2 Typické prejavy v správaní sa papagájcov vlnkovaných	22
2.5 Choroby papagájcov vlnkovaných	23
2.6 Farebné mutácie papagájcov vlnkovaných	25
2.7 Príprava papagájcov vlnkovaných na výstavu	26
3 Korela chocholatá	28
3.1 Korely vo voľnej prírode	28
3.2 Chov korely chocholatej v zajatí	29
3.2.1 Preprava a chovateľské zariadenia	29
3.2.2 Výživa	33
3.3 Rozmnožovanie a odchov mlád'at	34
3.4 Zdravé korely chocholaté – povaha a správanie	37
3.4.1 Zdravé korely	37
3.4.2 Povaha a správanie korely chocholatej	37
3.5 Choroby korely chocholatej	38
3.6 Farebné mutácie korel chocholatých	40
Záver	41
Použitá literatúra	42
Prílohy	46

Úvod

Už niekoľko tisícročí ľudia chovajú vo svojich príbytkoch exotické vtáky. Ich chov sa stal veľmi obľúbeným a patrí medzi najrozšírenejšie druhy chovov, keďže nie je taký náročný ako chov iných druhov zvierat. Človek už dávno zistil, že prítomnosť zvierat ho obohacuje a papagáje nie sú výnimkou. Pomáhajú znižovať stres, majú priaznivý vplyv na naše zdravie, ba dokonca dokážu znížiť krvný tlak a môžu prispievať k obnove ako duševných tak i telesných síl. Chov exotických vtákov nie je len záľubou na voľný čas, ale má aj výchovný, etický a estetický význam.

Spomedzi všetkých druhov vynikajú papagájce vlnkované (andulky) a korely, ktoré sú pre chovateľov atraktívne svojim vzhľadom, príjemnou povahou, nenáročnosťou a dobrou schopnosťou imitovať rôzne zvuky – aj ľudskú reč. Okrem toho nie sú až také hlučné ako niektoré iné druhy papagájov a sú vhodné aj pre začínajúcich chovateľov. Tieto dva druhy je možné chovať aj v stiesnených bytových podmienkach uprostred veľkých miest, kde si tak človek nahrádza nedostatok prírody uprostred pretechnizovaného rušného sveta. Ich chov umožňuje aj poznanie biologických zákonitostí, ako je biológia ich rozmnožovania alebo správanie. Papagájce vynikajú aj svojou mimoriadnou reprodukčnou schopnosťou a dobrou adaptáciou na nové podmienky, pričom sú nenáročné na výživu a umiestnenie. Preto sa stali vhodnými modelovými zvieratami pri rôznych pokusoch. Tak postupne vznikali aj nové farebné mutácie a tým sa prehĺbil aj záujem ľudí o ich chov.

Práca podáva informácie o chove papagájcov a korel zo starších aj z novších zdrojov, umožňuje posúdiť pokrok v ich chove a poskytuje užitočné rady pre chovateľov týchto obľúbených papagájov. Venuje sa ich správne chovu, starostlivosti, kŕmeniu a výžive, zdraviu, rozmnožovaniu a odchovu mláďat, jedna časť je dokonca venovaná príprave papagájcov vlnkovaných na výstavy.

Cieľom tejto práce je zhrnúť doterajšie poznatky o týchto dvoch atraktívnych druhoch papagájov, poskytnúť informácie o ich chove pre začínajúcich ale aj pokročilých chovateľov, upozorniť na to, že aj tieto malé operené stvorenia sú živé tvory, potrebujú našu starostlivosť a pozornosť a môžu sa stať rovnako prítulnými spoločníkmi ako ktorýkoľvek štvornohý miláčik.

Cieľ práce

Cieľom našej bakalárskej práce bolo zhromaždiť informácie z dostupných literárnych zdrojov a na ich základe rozanalyzovať spôsoby chovu dvoch najčastejšie chovaných austrálskych papagájov – papagájcov vlnkovaných a korel chocholatých. Podstatou bolo upozorniť na dôležitosť vhodného chovného zariadenia, správnej výživy, starostlivosti a hygieny pre chov a prípadné rozmnožovanie vyššie spomínaných druhov.

Metodika práce

Bakalárska práca je členená do viacerých kapitol a následne podkapitol z dôvodu jednoduchšej a lepšej orientácie v práci ako celku. Práca bola vytvorená na základe kontinuálneho zhromažďovania poznatkov z rôznych literárnych zdrojov a logicky usporiadaná do jedného celku.

Prvá kapitola bakalárskej práce s názvom Austrália – zem papagájov sa venuje spôsobu života anduliek a korel v ich prirodzenom prostredí v Austrálii.

Kapitola Papagájec vlnkovaný - andulka je zameraná na chov tohto druhu v zajatí. Jednotlivé podkapitoly popisujú vhodné chovné zariadenia a ich výbavu, správnu výživu anduliek, ich etológiu a rozmnožovanie, niektoré z najčastejších chorôb, ktorými môžu tieto vtáky trpieť a venuje sa aj doteraz zisteným farebným mutáciám papagájcov. Jedna samostatná podkapitola je venovaná príprave papagájcov na výstavy.

Tretia kapitola s názvom Korela chocholatá je riešená podobným spôsobom ako predchádzajúca kapitola o andulkách, s výnimkou poslednej podkapitoly. Všeobecné závery, ktoré boli vyvedené zo získaných poznatkov a celková sumarizácia práce sú uvedené v kapitole Záver. Poslednou časťou práce je prehľad použitej literatúry, v ktorej sa nachádza abecedný zoznam literárnych zdrojov použitých pri tvorbe práce. Obrázky sú znázornené v prílohách.

1 Austrália – zem papagájov

„*Terra Psittacorum*“ – zem papagájov – naozaj vhodný názov pre Austráliu, ktorá bola takto pomenovaná na jednej starej mape a v roku 1798 kapitán Matthew Flinders o ňom uvažoval ako o oficiálnom názve pre tento kontinent.

V roku 1973 rozoznávali ornitológovia v Austrálii okrem morských vtákov a sezónnych prístáhovalcov 1212 druhov vtákov, z toho 50 druhov papagájov. Veselovský (1969) udáva zase 650 druhov z vtácej fauny a z toho 59 druhov papagájov, avšak tieto čísla platili len na samotnú Austráliu, keďže v celej oblasti, ktorá zahŕňa aj Novú Guineu, Nový Zéland a okolité ostrovy je počet druhov vtákov dvojnásobný. Niektorí autori spomínajú, že v Austrálii žije 16% papagájov z celkového počtu druhov na svete, podľa iných obýva túto oblasť dokonca až polovica druhov papagájov (Dienstbier, 1981).

Papagáje Austrálie patria medzi vtáky, ktoré sú približne rovnako vývojovo staré ako skupina vtákov Južnej Ameriky – duhého hlavného centra papagájov a je staršia ako všetci príslušníci spevavcov. Ako naznačujú fosílné nálezy z Európy pochádzajúce už z obdobia pred viac ako 50 miliónov rokov, papagáje obývali v dobe raného eocénu celú Zem. Predpokladá sa, že austrálska oblasť bola kolískou všetkých papagájov.

Papagáje sa rozšírili po celej Austrálii a vyvinuli sa u nich rôzne spôsoby života a obživy, ktoré sa v mnohých prípadoch ponášajú na zvyky iných vtákov, ba dokonca i cicavcov z iných častí sveta.

Prírodné podmienky Austrálie sú tvrdé a vysvetľujú mnohé skutočnosti o spôsobe života, návykoch a správaní tunajších živočíchov. Prevažná časť kontinentu leží v tropickom a subtropickom pásme s nízkymi a nepravidelnými zrážkami. Stredná a prevažná časť západnej Austrálie trpí neustálym suchom (Dienstbier, 1981). Niekedy tu neprší celé mesiace, dokonca i roky. Ďalšou klimatickou zvláštnosťou sú veľké teplotné výkyvy medzi dňom a nocou – teplota ráno a večer dosahuje hodnoty až okolo 38 °C, cez deň sa vyšplhá aj do výšky 45 °C a viac a cez noc môže zase klesnúť na 0 °C, ba až k mínusovým hodnotám. Vďaka týmto nízkym nočným teplotám sa však ráno objavuje na rastlinách rosa, ktorá najmä v období sucha nahradzuje zdroj vody (Sklenář, <http://andulky.romansklenar.cz/zivot-v-australii>). Tieto obrovské rozdiely vysvetľujú

značnú odolnosť niektorých druhov austrálskych papagájov voči chladu, ktorá sa stala výborným predpokladom pre ich chov vo vonkajších voliérach.

Veľkých riek sa v Austrálii nachádza málo, vo vnútrozemí tečú len v určitých obdobiach, keď sú zrážky – tieto rieky a potoky, ktoré majú vodu len v horných tokoch a ich korytá sa naplňajú len počas dažďov sa nazývajú creeky.

Zaujímavosťou je, že oblasti výskytu papagájca vlnkovaného a korely chocholatej sa takmer prekrýva s miestami najväčšieho sucha – tieto dva druhy totiž patria medzi „nomádov“, ktorí sa sťahujú cez celú krajinu za lepšími podmienkami a zdrojmi obživy, pričom často prekonávajú obrovské vzdialenosti (Dienstbier, 1981).

2 Papagájec vlnkovaný – andulka

- latinský názov: *Melopsittacus undulatus*

Zatriedenie papagájcov vlnkovaných do taxonomického systému (Revúcka, 2010):

Trieda: Vtáky (Aves)

Rad: Papagáje (Psittaciformes)

Čeľad': Papagájovité (Psittacidae)

Druh: Papagájec vlnkovaný (*Melopsittacus undulatus*)

Rozmery (Revúcka, 2010):

Veľkosť: približne 22 cm

Hmotnosť: 30 – 40 g

Charakteristické vlastnosti: finančne nenáročný druh, dostupný na trhu s vtákmi, jednoduchý chov. Ľahko skrotne, dobre sa učí rozprávať. Vyskytuje sa v zaujímavých farebných formách. Papagájce sú pravdepodobne najobľúbenejšie chované vtáky. Predávajú sa v mnohých farebných a krížených formách. Prvé exempláre doniesol z Austrálie do Anglicka prírodovedec John Gould roku 1840. V priebehu ďalších 50 rokov sa rozvinuli rozsiahle komerčne zamerané chovy, ktoré produkovali tisícky jedincov. Začiatkom 70. rokov 19. storočia sa začali šľachtiť prvé farebné mutácie, hoci o ich existencii vo voľnej prírode sa vedelo (Alderton, 1987). Spočiatku boli papagájce vlnkované dovážané do Európy pomocou lodnej dopravy z Austrálie po tisícoch, avšak vtedajšie podmienky prepravy boli pomalé a zlé. Počas transportu tak dochádzalo k obrovským úhynom jedincov. Z tohto dôvodu boli papagájce v tej dobe veľmi drahé a mohli si ich dovoliť len majetnejší ľudia (Frynta, 2008).

2.1 Papagájce vlnkované vo voľnej prírode

Papagájce vlnkované sú rozšírené takmer na celom území Austrálie. V skupinkách a niekedy aj vo veľkých krdľoch migrujú hlavne v jej vnútrozemí, nenájdeme ich však na juhozápadnom výbežku a na väčšine východného pobrežia (viď Prílohy: Obrázok 1). Hlavnou podmienkou ich výskytu je dostatok potravy a prítomnosť vodnej plochy (Vašíček, <http://sk.wikipedia.org/wiki/Papag%C3%A1jec>). Nevyskytujú

sa priamo na pobrežiach, lebo dávajú prednosť stromovému porastu lesostepí vyskytujúcich sa vo vnútrozemí Austrálie.

V divočine sú takmer všetky papagájce žltozelené s typickou hustou vlnkovanou kresbou na vrchnej časti tela a hlave. Len občas sa v krdli vyskytne jedinec, ktorý je sfarbený viac či menej do žltá (Bielfeld, 1996).

Ambruš (1990) popisuje sfarbenie divožijúcich papagájcov vlnkovaných nasledovne: Austrálske divé populácie majú na spodnej časti tela, kostrči a na vrchných chvostových perách trávovozelenú základnú farbu, ktorá ostro kontrastuje s jasnožltou maskou. Na hrdle majú 6 čiernych znakov a po bokoch 2 fialové líčne škvrny. Zadná časť hlavy, tylo, zadná časť hrdla a chrbát sú žltozelené, čiernohnedo vlnkované. Ručné letky sú zamatovozelené, zvnútra žlté, na vnútornej zástavici s čiernym lemom. Ramenné perá, posledné laktové letky a krovky sú hnedočierne so žltým lemom. Dve najdlhšie chvostové perá sú tmavomodré, ostatné modrozelené so žltou škvrnou. Oko je modré, dúhovka žltá alebo biela. Zobák je rohovinovej farby so zeleným odtieňom, nohy sivomodré, pazúriky tmavé.

Dospelý samček má nadnozdríe modré, samička ho má belavé až hnedé. Mladé jedince majú operenie matné, vrchná časť hlavy je už od koreňa vlnkovaná (hlboká kresba), oči sú veľké, čierne, bez svetlej dúhovky, nadnozdríe je ružové, neskôr belavé s modrým nádychom.

Papagájce sa vo voľnej prírode živia semenami tráv, drobnými druhmi lúčnych tráv a vysokými, tzv. klokaními trávami. Dokonca vraj skonzumujú aj drobný hmyz žijúci v trávnatých porastoch. Živia sa aj klíčiadou trávou, mladými výhonkami rozličných rastlín a kôrou a púčikmi eukalyptových stromov. Občas spôsobujú aj škody na kultúrnych rastlinách, ale to sa nestáva často, pretože dávajú prednosť prírodným zdrojom potravy, ktorých býva dostatok (Ambruš, 1990). Olej z eukalyptových listov na ne pôsobí ako stimulátor pre posilnenie ich imunitného systému a ako preventívny liek proti ochoreniam (Vašíček, <http://sk.wikipedia.org/wiki/Papag%C3%A1jec>). Podľa Bielfelda (1996) sa v prírode okrem jemných tráv, výhonkov bylín a trávových semien živia aj niektorými druhmi ovocia. Kvôli potrave musia papagájce mnohokrát preletieť aj niekoľko stoviek kilometrov, kým nájdu krajinu s vhodnými podmienkami a dostatkom potravy. Veľké vzdialenosti prekonávajú v obrovských krdľoch, ktoré rýchlo tiahnu krajinou a pomocou rôznych zvukov medzi sebou udržujú neustály kontakt (Sklenář, <http://andulky.romansklenar.cz/zivot-v-australii>).

Papagájce hniezdia na juhu Austrálie od augusta do januára a na severe Austrálie od júna do septembra. Po dažďoch zahniezdia kedykoľvek. Párík papagájcov môže hniezdiť aj niekoľkokrát za sebou, no môže sa stať, že za nepriaznivých podmienok nehniezdia aj niekoľko rokov. Znášku môže tvoriť od 3 do 13 vajčiek (priemer 5-6 ks). Inkubačná doba je 17-18 dní. Marshall a Serventy v roku 1958 zistili, že mladí samčekovia tohto papagája môžu produkovať spermie už po 60 dňoch od opustenia hniezda. Táto schopnosť rýchlej reprodukcie im umožňuje prežitie v drsných austrálskych podmienkach (Vašíček, <http://sk.wikipedia.org/wiki/Papag%C3%A1jec>). Papagájce vlnkované patria medzi typické spoločenské druhy, ktoré hniezdia počas austrálskeho leta vo veľkých kolóniách. Tie môže tvoriť až niekoľko desiatok párov. Hniezda si tvoria v odumretých kmeňoch stromov, najčastejšie uprednostňujú eukalyptové stromy. Hniezdia v zlomených vetvách alebo v dutinách so spráchniveným drevom, často v bŕtlavinách hlbokých aj niekoľko desiatok centimetrov. Samička znáša 4-6 bielych vajec, na ktorých sedí 17 dní. Mláďatá po vyliahnutí ostávajú v hniezde približne 31 dní (Ambruš, 1990). Bielfeld (1996) uvádza, že pri dostatku potravy sa môžu mláďatá papagájcov liahnúť aj v hustom slede za sebou, ale v období sucha lietajú dokola vo veľkých krdľoch hľadajúc zdroje vody a potravu. V niektorých rokoch sú podmienky veľmi ťažké a vtáky môžu hynúť od hladu, smädu alebo v dôsledku horúčav. Sklenář (Život v Austrálii) uvádza, že v abnormálnych horúčavách v januári 1932 sa sťahovali miliónové krdle papagájcov zo suchých oblastí. Keď teplota kolísala medzi 48 - 53 ° C v tieni, boli vtáky na konci svojich síl. Žena jedného farmára napríklad naplnila stošesťdesiatlitrový sud papagájcami, ktoré zahynuli za jediné popoludnie na verande jej domu. Na jednej železničnej stanici zahynulo 120 tisíc anduliek a vytvorili tam vrstvu až 60 cm vysokú. Státisíce sa ich utopilo vo vode tým, že ďalšie prilietavajúce ich zrážali z okraja do vody. Týchto niekoľko príkladov určite stačí na ilustráciu prírodných katastrof na austrálskom kontinente.

2.2 Chov papagájcov vlnkovaných v zajatí

2.2.1 Preprava a chovateľské zariadenia

Preprava:

V chovateľskej praxi sa nezaobídeme bez prenosiek, ktoré slúžia na prenášanie vtákov alebo aj na zasielanie na dlhšie vzdialenosti, napríklad poštou alebo železnicou.

Preto musia byť vyrobené z takého materiálu, ktorý sa nebude deformovať. Pre tento účel sú vhodné debničky z hrubšej preglejky, laťovky alebo drevotriesky. Plexisklo sa môže síce na pohľad zdať atraktívne, ale takéto prenosky nie sú veľmi vhodné, keďže v zime je v nich chladno a počas horúcich dní zase horúco a sparno. Rozmery prenosiek musia byť prispôsobené počtu prepravovaných vtákov. Platí zásada, že na bidielkach by malo byť dvakrát toľko miesta, ako je vtákov v prepravke. V žiadnom prípade nesmie dôjsť k situácii, že papagájce pre nedostatok miesta budú sadieť jeden na druhého. Prenoska má byť dostatočne hlboká, aby si vtáky, ktoré sú často pri preprave veľmi vyľakané, mohli v zadnej časti prenosky oddýchnuť a schovať sa, prípadne sa nažrať a napiť. Nesmieme zabudnúť na okienko v prenoske, ktoré je dôležité pre podávanie krmiva a vody vtákovi pri preprave na dlhšie vzdialenosti. Časť, v ktorej je umiestnený vetrací otvor, má byť zošíkmená, aby vtáky mali dostatočný prístup vzduchu aj vtedy, ak by bola debnička pri transporte založená inými balíkmi. Ideálne je riešiť prenosku tak, aby každé zviera malo svoje samostatné oddelenie, pretože aj jedince, ktoré sú na seba zvyknuté, si vplyvom stresovej situácie môžu navzájom ublížiť. Pri preprave vtákov na dlhšie vzdialenosti im nasypeme na dno prenosky obvyklú zmes semien a pridáme kúsok jablka alebo mrkvy. Poštou sa papagájce zasielajú vždy navečer, aby boli doručené druhý deň ešte predpoludním. Prenosky musia byť vždy viditeľne označené nápisom „Živé zvieratá“, „Neklopit“ a „Súrne“. Pred prepravou ich treba zaplombovať, prípadne zapečatiť pečatným voskom. Po preprave je nutné ich dôkladne vyčistiť a vydezinfikovať (Ambruš, 1990).

Podľa Kolará (1994) žiadajú často kupujúci, aby im predavač v obchode vpustil papagájca rovno do nimi kúpenej klietky. Noví majitelia sa obávajú, že im vták doma pri premiestňovaní do klietky uletí. Tomuto želaniu by predavač radšej nemal vyhovieť, pretože riskuje, že vták bude v novej klietke rozčúlene narážať na mreže, čím si zničí perie, alebo sa dokonca poraní. Len dobre zabývaného vtáka môžeme prenášať v klietke! Transport bude bez rizika v malej prepravke, ktorú si môžete kúpiť v obchode, alebo – na krátku cestu – v malej skladacej kartónovej škatuli. V týchto prepravkách by mali vtáky zostať len po čas potrebný na prepravu. Pri extrémnych teplotách musíte pri každom transporte, napríklad k veterinárovi, dávať pozor aj na ďalšie okolnosti:

- V čase letných horúčav by sa nemali vtáky chytať, držať v ruke ani prenášať. To platí hlavne pre zvieratá sa nadváhou. V teplom počasí je potrebné postarať sa o dobré vetranie, prepravku v žiadnom prípade nedávať

do tašky, vhodné je zdržovať sa v tieni. V aute je nutné dávať pozor, aby prepravka alebo škatuľa nebola vystavená priamemu slnku.

- V zime je vhodné schovať škatuľu pod kabát, alebo ju zabaliť do papiera či šatky. Je dobré vyhnúť sa dlhším cestám, ak je veľká zima, pri preprave autom je dobré si v aute vopred zakúriť.

Chovateľské zariadenia:

1. Kliecky:

Na chov papagájcov sa používajú rôzne typy kliecok. Kliecka by mala byť obdĺžnikového tvaru, aby mali vtáky možnosť preletu. V predajniach možno zakúpiť celodrátené kliecky, ich veľkosť a tvar sú ale obmedzené. Mnohí chovatelia si preto kliecky vyrábajú sami. Vhodné kliecky pre jeden pár papagájcov vlnkovaných: dĺžka kliecky 800 mm, výška 400 mm a šírka 400 mm; pravda, čím je kliecka väčšia, tým je pre vtáky vhodnejšia. Ak nemáme možnosť zhotoviť si celokovové kliecky, môžeme na konštrukciu použiť hranolček z tvrdého dreva. Na takúto kostru potom pripevňujeme pozinkované šesťuholníkové pletivo s okami veľkosti 8 – 10 mm (Ambruš, 1990). Podľa Kolara (1994) je najvhodnejší jednoduchý typ kliecky s kolmými stenami a výsuvným dnom. Je možné si vybrať medzi pochrómovanou klieckou a klieckou s drôti potiahnutými umelou hmotou, ktorú však andulky radi ozobávajú a odhalené tmavé drôty začnú hrdzavieť. Bielfeld (1996) popisuje kliecky pre papagájce nasledovne: obydlie pre vtáka má byť minimálne päťkrát dlhšie ako jeho obyvateľ, aby mohol využiť krídla. Znamená to, že primeraným obydliem pre papagájca vlnkovaného je kliecka dlhá 90 – 100 cm. Podľa Vašíčka (2001) sú pre papagájce vhodné kliecky s rozmermi 40 x 40 x 60 cm pre 1 pár, alebo 40 x 40 x 100 cm pre dva páry. Bielfeld (1996) ďalej udáva, že ak sú bidielka správne namontované, napríklad vysoko – nízko – vysoko, môže lietať ponad strednú tyč, letovú dráhu má potom síce krátku, ale postačujúcu. Ďalej je dôležité, aby kliecka bola pravouhlá a pevne stavaná. Nemá mať nijaké závitý a ozdoby, ale priame vodorovné mreže. Papagájec vlnkovaný môže v kliečke šplhať do sýtosti, pričom do závitú by sa mu mohla zamotať noha, alebo by sa mohol inak zraniť. Jednoduché mrežované steny sú aj pre udržiavanie kliecky v čistote oveľa vhodnejšie ako steny s ozdobami. Dobré je, keď sú mreže tmavé, nie biele či lesklé chrómované. Ak sú totiž tyče tmavé, vták a majiteľ sa navzájom lepšie vidia. Treba venovať pozornosť veľkosti dverí kliecky, aby cez ne bolo možné vkladať a vyberať krmidlo, napájadlo, prípadne bazén na kúpanie. Okrem toho je dôležité, aby

klietka bola vysoká a mala dobre fungujúcu zásuvku. Vtedy je čistenie veľmi jednoduché a zvyšky krmiva, pierka a piesok sa nedostanú do izby.

Desať nevyhnutných pravidiel týkajúcich sa vybavenia podľa Birmelina (2000):

1. Klietka pre dve andulky by mala byť najmenej 70 cm dlhá, 40 cm široká a 50 cm vysoká.
2. Vodorovné mriežky v klietke majú byť bez plastického krytu a náterov.
3. Dvierka klietky, ktoré sa otvárajú ako padacia brána, slúžia ako miesto vzlietania a pristávania.
4. Drevené bidielka na posed trénujú svaly na nohách. Môžu mať rôznu hrúbku, ale musia byť tak hrubé, aby ich vták neobomkol nohami.
5. Misky na krmivo, napájadlo na pitnú vodu a kameň na obrusovanie zobáka patrí k základnej výbave pre chov v klietke.
6. Andulky obľubujú hojdačky, rebríčky a kruhy na hranie. Takisto ich potešia výhonky a konáriky.
7. Menej hračiek, ale s neustále obmieňanou hernou náplňou – to tvojich operených priateľov zaujme.
8. Posypaj podlahu klietky 1 až 2 cm hrubou vrstvou piesku.
9. Postaraj sa, aby klietka bola umiestnená dosť vysoko. Vtáky majú strach zo všetkého, čo prichádza zhora.
10. Stromček z prírodných konárikov sa stane pre vtáky lietajúce po izbe najobľúbenejším odpočívadlom.

2. Voliéry:

Chov vo voliérach praktizujú najmä chovatelia s väčším počtom vtákov. Výhodou je priestor na lietanie. Rozoznávame dva typy voliér: vnútorné (izbové) a vonkajšie (záhradné). Konštrukcia izbovej voliéry môže byť podľa Ambruša (1990) drevená alebo kovová z profilového železa alebo rúrok. Konštrukcia sa vyplní pletivom z pozinkovaného drôtu – tzv. králikárske pletivo. Základ voliéry by mal byť aspoň 300 mm vysoký, aby z nej nevypadávali nečistoty a zvyšky krmiva.

Papagájce vlnkované veľmi rady všetko obhrýzajú, preto na stavbu nemá byť použité mäkké drevo, ale plast, ľahký kov alebo tvrdé drevo. Mrežu nahradí presne zvarené pravouhlé alebo štvorcové pletivo. Podlaha vo voliére by mala byť z ľahko čistiteľného materiálu (betón, dlaždice). Záhradné voliéry musia mať základ s hĺbkou minimálne pol metra, aby sa do obydľia papagájca vlnkovaného nedostali myši,

potkany, lasice či kuny. Dno voliéry môže pozostávať zo zeminy, piesku a/alebo trávniku. Osvedčila sa však betónová vrstva alebo úprava z dosiek. Každá z nich má určité výhody. Pri doskovej, resp. betónovej podlahe je údržba jednoduchšia a voliéra ja lepšie chránená pred votrelcami. Vo voliére s prírodnou podlahou vtáky nájdu čerstvé trávy, klíčiace semená a zeminu. Zeminu vo voliérach treba však obnovovať minimálne raz ročne (Bielfeld, 1996).

Výbava klieťok a voliér

K základnej výbave patria hniezdne búbky, bidlá, krmidlá a napájadlá.

Hniezdne búbky: Spočiatku sa používali vydlabané kokosové orechy a búťľavé pne, ktoré sa však neprakticky čistili a kontrola mláďat bola problematická. Neskôr začali vznikať rôzne typy drevených búbok. Stojaté búbky by mali mať pôdorys 120 x 150 mm, výšku 250 mm a vletový otvor asi 30 mm pod strieškou. Ležaté búbky by mali mať rozmery dna 250 x 150 mm a výšku iba 150 mm, vletový otvor s priemerom 40 mm by sa mal nachádzať 20 mm od stropu a 20 mm od vnútornej bočnej steny. Výhodou ležatých búbok je, že miskovitá priehlbinka je na opačnej strane ako sa nachádza vletový otvor. Striešky búbok musia byť otvárateľné, aby sa dali búbky ľahko čistiť a aby bolo možné kontrolovať mláďatá (Ambruš, 1990). Podľa Kolar (1994) sú na hniezdne búbky vhodné materiály ako tenké doštičky, preglejka alebo drevotrieska. V každej búbke však treba vyfrézovať alebo vydlabať hniezdnu jamku s priemerom 100 mm a hĺbkou 20 mm. Búbka by mala mať výšku približne 200 mm, šírku 170 mm, dĺžku 260 mm a hrúbka dna by mala byť asi 40 mm. Vletový otvor má mať priemer 40 – 50 mm. Vašíček (2001) považuje za vhodné najmä búbky ležaté s rozmermi 15 x 25 x 15 cm, menej potom stojaté s rozmermi 15 x 15 x 25 cm a s vletovým otvorom veľkosti 4,5 až 5 cm.

Bidielka: V súčasnosti sa klieťky dodávajú s plastovými bidielkami, ktoré však väčšine vtákov nevyhovujú a papagáje si na nich nemôžu cvičiť zobák ako na drevených. Oštipkávanie bidielka im pomáha obrusovať si zobák a zamestnáva ich, takže nemajú sklon vytrhávať si perie. Bidielka pre papagáje by mali byť oválneho tvaru s hrúbkou približne 1,25 cm. Bidielka možno nahradiť konárikmi, ktoré však nesmú byť znečistené voľne žijúcimi vtákmi alebo chemickými postrekmi a pred vložením do klieťky je nutné ich starostlivo očistiť (Alderton, 1987). Kolar (1994) odporúča, že ak je klieťka dostatočne veľká, chovateľ môže bidielka nahradiť alebo doplniť niekoľkými vetvičkami. Tie trocha perujú, čím sa šetria kľby papagájcov. Do

úvahy prichádzajú vetvičky ovocných stromov, vrb, buka, topoľa, jelše, brezy, javora alebo bazy, ktoré vtáky rady ozobávajú. Pri upevňovaní bidielok a priečok dbajte na to, aby neboli umiestnené nad otvorenými miskami s potravou a vodou.

Krmidlá a napájačky: Treba dbať na to, aby boli krmidlá aj napájačky riešené tak, aby sa dali ľahko a dobre čistiť a musia byť dostatočne ťažké, aby ich vtáky nemohli prevrátiť. Najvhodnejšie sú porcelánové alebo kameninové misky (Bielfeld, 1996).

Vhodné sú aj poloautomatické alebo automatické krmidlá a napájadlá, do ktorých možno dať krmivo a vodu aj na pár dní do zásoby (Ambruš, 1990; Kolar, 1994).

2.2.2 Výživa

Vhodné druhy krmív podľa Ambruša (1990):

Krmivá rastlinného pôvodu: proso (žlté, červené, menej časté je zelené, strieborné, biele, alžírské, japonské, talianske a senegalské; senegalské proso je pre papagájce výborné krmivo a predkladáme ho aj v celých klasoch), lesknica kanárska, ovos, pšenica (naklíčená), kukurica, trávne semená (lipnica ročná, mätonoh trváci, reznačka laločnatá a iné), semená burín (hviezdica prostredná, púpava lekárska, pastierska kapsička, skorocel väčší, starček obyčajný).

Krmivá živočíšneho pôvodu: slepačie vajcia, mlieko (sušené), tvaroh, rybací tuk, rybacia alebo mäsovokostná múčka. Mlieko, tvaroh, rybací tuk a múčky podávame vždy vo forme vajcovej zmesi, ktorá je potrebná pre papagájce najmä v období rozmnožovania a rastu mláďat. Zmes pripravujeme vždy čerstvú a musí byť sypká, nikdy nie mazľavá alebo príliš vlhká.

Zelené krmivo: podávame papagájcom počas celého roka – vo vegetačnom období čerstvé, v zime sušené. Používa hviezdica prostredná, žihľava, púpava, lucerna, špenát, šalát, kučeravý kel, vetvičky vrb, liesky, topoľa, buka, brezy a ovocných stromov. V zimnom období alebo v čase hniezdenia možno nahradiť zelené krmivo naklíčeným obilím alebo naklíčenými semenami.

Ovocie a okopaniny: jablká (ošúpané, strúhané do zmesi), hrušky, mrkva.

Minerálne látky a prísady: vápnik (vo forme rozomletých, teplom sterilizovaných vajcových škrupín, starej omietky alebo sépiovej kosti), piesok, špeciálne prísady a vitamínové doplnky pre papagájce.

Zloženie zrnového krmiva pre papagájce vlnkované podľa Bielfelda (1996): 30 % lesknica, 30 % strieborné proso, 20 % senegalské proso, 10 % ježatka kuria, 5 % červené proso a 5 % lúpaný ovos.

Birmelin (2000) spísal nasledujúcich 10 pravidiel týkajúcich sa výživy:

1. Papagájce potrebujú denne čerstvú vodu, zrnó, zelené krmivo, ovocie, zeleninu a každé 2 až 3 dni klas prosa.
2. Zmes zrna, ktorá má už po záruke, neobsahuje takmer žiadne vitamíny.
3. So zeleným krmivom, ovocím a zeleninou sa andulky najlepšie zoznámia vo veku od 8 do 16 týždňov.
4. Ovocie a zeleninu rozkrájaj na kúsky. Zväzoček čerstvých tráv a bylín omy v teplej vode a nechaj oschnúť.
5. Zvädnuté zelené krmivo alebo nahnité ovocie a zeleninu večer odstráň.
6. Byliny i s koreňmi (napríklad púpava) podporujú trávenie.
7. Denné krmivo rozdeľ: časť daj napr. ráno a časť neskoro poobede.
8. Ponúkni vtákó vápeneć a v zime pridaj multivitamínový preparát.
9. Počas prirodzeného plźnutia je možné ponúknuť krmny doplnok na obnovu peria.
10. Dávaj pozor na škodlivé rastliny a ich plody, ako je napr. avokádo, brečtan, tis alebo vianočná hviezda.

2.3 Rozmnožovanie a odchov mláďat

Zostavenie chovných párov: Pri zostavovaní chovného páru treba dbať najmä na tieto zásady:

1. Do chovu zaraďovať len zdravé jedince požadovaných exteriérových vlastností.
2. Na chov nepoužívať príliš mladé vtáky, ktoré zaostávajú vo vývoji a ich telesný vývin nie je ukončený skôr než sexuálny.
3. Nepoužívať ani prestarnuté jedince, pretože nie sú zárukou vitálneho odchovu mláďat.
4. Do plemenitby nezaraďovať vtáky, ktoré sú fyziologicky vyčerpané nadmerným hniezdením a odchovom mláďat (Ambruš, 1990).

Tokanie a hniezdenie: Pre každý pár pripravíme dve hniezdne búdky a umiestňujeme ich všetky v rovnakej výške, aby nedochádzalo k sporom, keďže

papagájce si vždy vyberajú tie najvyššie miesta na hniezdenie. Búdku možno vystlať hoblinami, ale samička ich väčšinou aj tak povynáša von (Ambruš, 1990). Tokanie spravidla začína samček a je u papagájcov typické. Pri tokaní samček vyspevuje, kričí, poskakuje okolo samičky na koncoch prstov, pobehuje po bidielku sem a tam, rýchlo kýva hlavou i celým telom zo strany na stranu, hornou čeľusťou šťuchá do vecí okolo seba aj do samičkinho zobáku a v krátkych intervaloch sa vracia k samičke, dvorí jej a kŕmi ju. Samička potom vyzve samčeka k páreniu – skrčí sa na bidle, rozťahne chvost a zvesí krídla. Samček jej na chrbát položí nohu, z boku na ňu vylezie a objíma ju krídlom. Takto dochádza ku kopulácii a samotné párenie trvá niekoľko minút (Kolar, 2000).

Hniezdenie začne niekoľko dní po párení – približne týždeň. Hneď po znesení prvého vajička začne samička hniezdiť, každý druhý deň pribudne v hniezde ďalšie vajičko. Znášku zvyčajne tvorí 6 – 8 vajíčok. Po 18 dňoch od znesenia prvého vajička sa začínajú postupne liahnúť mladé papagájce, každý druhý deň, tak ako boli postupne znesené vajička (Ambruš, 1990). Samička počas hniezdenia z búdky vychádza len ak sa potrebuje vykalieť alebo napiť, inak jej aj potravu nosí samček. Po vyliahnutí kŕmi samička mláďatá kŕmnou kašou s tzv. hrvoľovým mliekom, ktoré vzniká pri tráviacom procese ako bielkovinový sekrét a je pre novovyliahnuté mláďatá nevyhnutné. Neskôr samička kŕmi už odrastenejšie mláďatá zrnitou potravou, ktorú im predtým zmäkčila v hrvoľe (Bielfeld, 1996). Vyliahnuté mláďatá sú spočiatku holé a slepé, asi po 1 – 2 týždňoch im narastie riedke sivé páperie, až približne po piatich týždňoch sú už dobre operené a začínajú vyletovať z hniezda. Obaja rodičia ešte asi 14 dní potom potomkov prikrmujú, ale potom je už nutné mláďatá od rodičov oddeliť a premiestniť ich do preletovacích voliér, kde sa dokonale preperia a dospejú (Kolar, 2000). Búdku treba pravidelne každý deň počas hniezdenia kontrolovať, ak by sa tam náhodou vyskytlo nejaké odkotúľané alebo rozbité vajičko, prípadne uhynuté mláďa. Po skončení hniezdenia treba hniezdnu búdku dôkladne vyčistiť a vydezinfikovať, najmä v prípade, ak by chcela samička druhý krát zahniezdiť (Ambruš, 1990). Pri krotkých papagájcoch sa nemusíme pri kontrole hniezda s vajíčkami alebo už vyliahnutými mláďatami obávať, že by samička opustila znášku (Smetanová, 2005).

Ak majú z mladých papagájcov vyrásť zdravé a silné jedince treba začať prikrmovať chovný párik doplnkovou potravou už pred začatím hniezdenia. V obchode možno zohnať už hotové krmivo pre odchov mláďat, ktoré môžeme vylepšiť vareným žĺtkom, trochou tvarohu a postrúhanou mrkvou. Odporúčajú sa podávať aj rôzne

vitamínové a minerálne zmesi v práškovej forme a taktiež naklíčená potrava (Bielfeld, 1996).

2.4 Zdravé papagájce vlnkované – povaha a správanie

2.4.1 Zdravé papagájce

Pri kúpe papagájca je treba najprv pozorovať skupinku v klietke alebo voliére z väčšej vzdialenosti, tak aby z vás vtáky nemali strach a mohli sa prirodzene správať. Takto zistíte, ktoré jedince sú zdravé – už od pohľadu aktívne (Bielfeld, 1996).

Keď si vyberiete svojho papagájca, môžete poprosiť obchodníka alebo chovateľa aby vám ho vybral z klietky a vy ho potom môžete skontrolovať:

- Kontrola výživového stavu (po oboch stranách nôh musia byť na hrudi zreteľne hmatateľné prsné svaly);
- Oči a zobák musí byť bez akéhokoľvek výtoku;
- Análny otvor musí byť čistý;
- Starostlivo si prehlíadnite okolie zobáka a očí. Ak spozorujete svetlošedé chrastavité nerovnosti, je to známka prítomnosti roztoča (*Cnemidocoptes*).
- Ďalej skontrolujte nohy, niekedy môže chýbať nejaký pazúrik, alebo celý prst. To však nie je žiadne veľké nešťastie, najviac ak vada krásy;
- Ak má andulka krúžok, bolo by dobré prekontrolovať vyrazený dátum – rok narodenia. To platí hlavne pre svetlo sfarbené samičky, u ktorých – ako už bolo povedané – zostáva sfarbenie ozobia po celý život rovnaké ako u mladého vtáka (Kolar, 2000).

2.4.2 Typické prejavy v správaní

Trepanie krídlami: mladým vtákom slúži ako svalový tréning, u dospelých vtákov môže ísť o náhradu za lietanie pri nedostatku možností na skutočné lietanie.

Čistenie: pre let je potrebné čisté perie a preto trávajú papagájce každý deň veľa času jeho čistením. Pri čistení si zobákom preťahujú letky a chvostové perá, o spodné partie sa starajú pazúrikmi na prstoch.

Vzájomné čistenie: je prejavom vzájomnej náklonnosti. Pri tejto činnosti sa dva vtáky navzájom štekli na hlave.

Odpočívanie: Pri odpočinku sedia papagájce pokojne s našuchoreným perím, oči majú zvyčajne zatvorené, jednu nohu majú prikrčenú a schovanú pod perím pri brušku. Ak však vták počas dňa takto odpočíva príliš často, môže to znamenať, že je chorý alebo sa cíti osamelo. Mali by sa striedať fázy odpočinku a aktivity, pričom fáza aktivity by mala byť dlhšia.

Spanie: vták sedí na bidielku s naklonenou hlavou a zobákom zasunutým do peria na chrbte, našuchorený, so zatvorenými očami a často, tak ako pri odpočinku, s jednou nohou prikrčenou k brušku.

Krmenie v období tokania: samček kŕmi samičku, pričom sú zobáky oboch vtákov zakvačené do seba v pravom uhle. Občas sa osamelé jedince snažia nakŕmiť aj svoj odraz v zrkadle, obľúbené hračku, alebo dokonca svojho ľudského spoločníka. Ide však potom už o poruchu správania.

Útočenie: jeden papagájec sa vrhne na druhého s otvoreným zobákom a výkrikom, niekedy i s použitím nohy. Ak sa jedince správajú k sebe útočne, je treba ich oddeliť.

Olupovanie: najmä samičky v čase znášky rady olupujú všetky predmety, čo sa im dostanú do cesty, preto je dobré im dávať rôzne konáriky.

Spev: ak sú papagájce našuchorené, pritom majú privreté oči a švitoria, ide o prejav pocitu blaženosti.

Poplašné volanie: je krátke a prenikavé.

Volanie zo samoty: nepretržité jasné a prenikavé zvuky, ktoré vydávajú osamotené papagájce.

Ozobkávanie: ako prejav nežnosti – dva papagájce sediace tesne vedľa seba sa zakvačia zobáčkami do pravého uhla (Birmelin, 2000).

2.5 Choroby papagájcov vlnkovaných

Ambuš (1990) popísal všeobecné príznaky chorých papagájcov. Zdravý papagájec vlnkovaný je čulý, okamžite reaguje na vonkajšie podnety, oči má jasné, nozdry čisté, perie uhladené, lesklé a normálne prijíma potravu, zatiaľ čo chorý papagájec je nápadne krotký, málo pohyblivý, oči má matné, perie našuchorené, často spí, nevyvíja čistiacu aktivitu, nosové otvory má zalepené hlienom, trus má riedky, vodnatý a pri horúčkach často pije a trasie sa.

- *Poranenia*: Vták si môže spôsobiť zranenia v klietke na ostrých hranách mreží alebo pri voľnom lietaní po izbe. Najčastejšie dochádza k zraneniam čela, krídel a nôh. Malé ranky väčšinou netreba nijako špeciálne ošetriť, ale pri krvácaní treba priložiť na ranu vatu s chloridom železitým, aby krvácanie rýchlo zastavil. Pri vážnejších zraneniach treba ihneď vyhľadať pomoc veterinára (Bielfeld, 1996).

- *Prechladnutie*: Je zapríčinené najčastejšie prievanom, studenou vodou na pitie alebo poklesom teploty. Príznakmi sú časté kýchanie, výtok z nozdier a často aj zapálené oči. Najlepšou terapiou je teplo – napríklad zahrievanie lampou s infračerveným svetlom na 30 – 33 °C, prípadne podávame aj kamilkový čaj na pitie a odolnosť môžeme zvýšiť podávaním vitamínov (Bielfeld, 1996; Kolar, 1994).

- *Francúzske prchnutie*: Stáva sa, že mladý papagájec zrazu stratí letky a chvostové perá a nie je schopný takto lietať. Táto choroba sa nazýva Francúzske prchnutie, avšak toto ochorenie nie je doposiaľ veľmi preskúmané a nenašla sa naň zatiaľ ani vhodná liečba (Bielfeld, 1996).

- *Pakostnica (dna)*: Objavujú sa hrudkovité nánosy na kĺboch prstov a tie pomaly strácajú ohybnosť. Postup ochorenia sa dá spomaliť znížením podielu bielkovín v potrave (Kolar, 1994).

- *Psitakóza*: Môže sa prejavovať neustupujúcou hnačkou, ťažkým dýchaním, výtokom z nozdier a hnisavým zápalom kože. Chorého papagájca je nutné zaniest' k veterinárovi, ktorý ochorenie s istotou určí na základe vyšetrenia trusu. Psitakóza je ochorenie prenosné aj na človeka a môže mať až smrteľný priebeh. Liečba prebieha s pomocou antibiotík (Bielfeld, 1996).

- *Vnútorné parazity*: Ak sa u vtákov prejaví nezáujem o potravu, hnačky, nechúť k pohybu alebo ďalšie príznaky slabosti môže ísť aj o napadnutie čriev vtákov vnútornými parazitmi – napríklad kokcidie alebo hlístovce. V takom prípade je najlepšie v noci pod papagájca položiť čistý papier, na ktorý sa zachytí trus a ten potom odniesť k veterinárovi na rozbor a určiť spôsob liečby (Kolar, 1994).

Na zdravie papagájcov môže nepriaznivo vplyvať aj stres. Vtáky môžu byť pri chove v zajatí stresované rôznymi spôsobmi. Stresové faktory majú fyzickú alebo psychickú podobu a treba ich eliminovať, lebo potláčajú imunitné

schopnosti organizmu. Papagáje pod vplyvom stresu sú tak náchylnejšie na rôzne ochorenia. Stres môže byť spôsobený napríklad novým prostredím, nedostatočnou hygienou, nesprávnou výživou, parazitmi, veľkým počtom jedincov v malom priestore, ale môže byť zapríčinený aj poruchami správania sa (Walker, 2003).

2.6 Farebné mutácie papagájcov vlnkovaných

V roku 1872 sa v Belgicku objavil prvý žltý papagájec vlnkovaný a o šesť rokov neskôr – v roku 1878 tiež v Belgicku už aj modrý papagájec. No až po roku 1929 Hans Ducker a roku 1932 Hans Steiner zverejnili zákony dedičnosti a tak mohli začať chovatelia s krížením papagájcov vlnkovaných a vznikali nové farebné mutácie, ktoré boli onedlho dostupné aj na trhu za rovnakú cenu ako pôvodné zelené vtáky (Bielfeld, 1996).

Ambruš (1990) rozdelil farebné mutácie papagájcov nasledovne:

Papagájce vlnkované zelenej farebnej škály: svetlozelené papagájce, tmavozelené papagájce, olivovozelené papagájce, sivozelené papagájce, žlté papagájce so zeleným odtieňom, papagájce lutino, žlté tmavooké papagájce, žlté čipkovokrídle (Lacewings) papagájce.

Papagájce vlnkované modrej farebnej škály: blankytne modré (svetlomodré) papagájce, kobaltovomodré (tmavomodré) papagájce, sivomodré papagájce (mauve), sivé papagájce, fialové papagájce (violeto), žltohlavé a žltolíce papagájce, biele papagájce s modrým odtieňom, albino, biele čipkovokrídle (Lacewings) papagájce, biele tmavooké papagájce, dúhové papagájce.

Aberanty zelenej a modrej farebnej škály: recesívne dánske straky (harlekíny), dominantné kontinentálne straky, dominantné austrálske straky, svetlokrídle papagájce, sivokrídle papagájce, papagájce so škoricovou kresbou, papagájce s plavou kresbou, papagájce s opalínovou kresbou, opalínové nádherné papagájce, chocholaté papagájce.

Farebné aberanty nezaradené do štandardu COM: bridlicové papagájce, hnedokrídle papagájce, sivokrídle žlté papagájce, papagájce so svetlým telom (clear-body), sivokrídle papagájce s intenzívnou základnou farbou (pastelové), jednofarebné papagájce, papagájce s rôzne sfarbenými polovicami tela.

Papagájce so zmenenou štruktúrou peria: „chryzantémy“ – celé krycie perie je predĺžené a vytvára po celom tele kučery, takisto sú predĺžené a skrútené i perá na chvoste a kostrči. Znaky na hrdle sú často dlhé i niekoľko centimetrov.

Alderton (1987) vo svojej knihe ešte spomína perličkové mutanty, ktorých perá majú tmavé okraje a svetlé stredy.

Mlejnek (2008) sa vo svojom chove venuje najmä dúhovým mutáciám papagájcov vlnkovaných. Ako uvádza vo svojom článku, na tejto mutácii je zaujímavé nielen samotné sfarbenie anduliek, ale aj fakt, že sa nikdy nedá presne predpokladať, ako sa ktoré mláďa do dospelosti vyfarbí. Ako príklad spomína svetlo modré mláďatá, ktoré nadobudli v dospelosti odtiene svetlo zelenej farby, alebo fialové mláďatá s modrými odtieňmi vo vyššom veku.

(Prehľad farebných mutácií papagájcov vlnkovaných je v prílohách.)

2.7 Príprava papagájcov na výstavu

Výstavy sú významné kultúrno-spoločenské udalosti, ktoré umožňujú chovateľom predviesť výstavné vtáky návštevníkom a porovnať dokonalosť exteriérových znakov svojich papagájcov vlnkovaných s výsledkami ostatných chovateľov. (Ambruš, 1990)

Výstava je zhodnotením celoročnej práce chovateľa a preto je potrebné papagájce na každú výstavu dobre pripraviť. Absolvovanie výstavy je pre vtáky náročné a preto je treba si dopredu rozmyslieť, ktorých výstav sa zúčastníme a s ktorými jedincami. Na každú výstavu je treba najprv vybrať tímy papagájcov z nášho chovu, s ktorými sa chceme zúčastniť. Vyberajú sa najlepšie vtáky z chovu a k nim sa priradujú ešte druhé najlepšie jedince z tej istej farby (Habrcetl, 2002).

Výstavné papagájce vlnkované musia zodpovedať určitému štandardu a ten sa v rôznych krajinách sveta líši. Výstavné papagájce sú oproti normálnym väčšie, majú väčšiu hlavu, klenuté a vysoké čelo, zaoblené prsia, výrazné okrúhle a veľké znaky na hrdle. V kľude zaujímajú na bidle postoj v uhle 60°. Majú jednoliatu farbu a pravidelnú kresbu (Vašíček, 2001).

Najširšie miesto na tele výstavného papagájca by malo byť v oblasti ramien, na ktorých je nasadená široká guľatá hlava, akoby bez krku. Kedysi malo byť najširšie miesto na bruchu, ale dnes už to tak nie je. Výstavné papagájce by mali pri sedení na bidle pekne pózovať, nesmú ležať na bruchu (Sojka, 2007).

Pred samotnou výstavou je nutné vtáky dobre pripraviť a už 6 – 8 týždňov pred výstavou ich začať privykať na výstavné klietky. Dôležitá je aj starostlivosť o perie, ktorú zaručí aj vhodná výživa a starostlivé postrekovanie vo výstavných klietkach

vodou pomocou obyčajného rozprašovača na kvety. V týchto klietkach papagájcom podávame aj senegalské proso, ktoré milujú a tak sa zaručí, že budú bez problémov prijímať potravu aj na výstave. Poslednou fázou prípravy je konečná úprava papagájca a to predovšetkým masky a hrdelných znakov – je povolené vytrhať pierka na maske tak, aby obsahovala 4 hlavné hrdelné znaky a 2 líčne znaky.

Na prepravu vtákov na výstavy sa zvykli kedysi používať prenosky, ale od tých sa už postupne upúšťa z dôvodu, že je nutné jedince potom zase z prenosiek odchytať a môže pri tom dôjsť poškodeniu ich peria a následnému vylúčeniu papagájca z výstavy. Na výstavné klietky sa osvedčili transportné tašky – najčastejšie na 4-5 klietok. Trénované papagájce zvyčajne nemajú počas transportu väčšie problémy a v pohode prekonajú aj 12 hodinovú cestu (Habrcetl, 2002).

Dôležité je však vtáky hniezdením a výstavami nepreťažovať, preto je nutný odpočinok a rehabilitácia po takto náročnom období. Pri výstavných papagájcoch je oproti normálnym asi najväčšou nevýhodou to, že majú menšiu oplodnenosť vajčiek v znáške a čím sú jedince kvalitnejšie – krajšie, tým je počet odchovaných mláďat menší (Vlk, 2008).

3 Korela chocholatá

- latinský názov: *Nymphicus hollandicus*

Zatriedenie korely chocholatej do taxonomického systému (Pokorný, 2006):

Trieda:	Vtáky (Aves)
Rad:	Papagáje (Psittaciformes)
Čeľaď:	Kakaduovité (Cacatuidae)
Podčeľaď:	Korely (Nymphicinae)
Druh:	Korela chocholatá (<i>Nymphicus hollandicus</i>)

Rozmery (Pokorný, 2006):

Veľkosť: 32 cm (vrátane chvosta)

Hmotnosť: 70 - 90 g

Nesvorný (2010) udáva dĺžku tela korely až do 34 cm, má štíhlu, dlhú a kónicky sa zužujúcu postavu. Na bidle sedí vzpriamene a zvieru s ním uhol asi 70°.

Charakteristické vlastnosti: Nápadne podobná papagájom kakadu, ľahšie ju však možno ovládať, vhodná najmä pre začínajúcich chovateľov. Hoci korely nie sú zatiaľ také rozšírené ako papagájce, ich obľuba rastie. Korely sa chovali vo voliérach a rozšírili sa do Európy približne v rovnakom čase ako papagájce. Ich umelo vyšľachtené mutácie sa však objavili až v 40. rokoch 20. storočia, keď v USA vyšľachtili strakatú formu (Alderton, 1987).

3.1 Korely vo voľnej prírode

Korely obývajú vnútrozemné časti Austrálie, nevyskytujú sa v pobrežných oblastiach. Dávajú prednosť otvorenej a prehládnej krajine (viď Prílohy – Obrázok 2). Zdržujú sa, tak ako andulky, najmä v oblastiach vodných tokov a tzv. creekov. Žijú nomádskeho spôsobom života a putujú krajinou za vhodnými podmienkami s dostatkom potravy (Dienstbier, 1981). Korely sú označované za najrýchlejších letcov Austrálie a na rozdiel od ostatných papagájov, ich let nemá typickú vlnitú líniu, ale je priamočiary. Počas letu sa dorozumievajú rôznymi zvukovými signálmi, avšak pri pohybe po zemi, keď si hľadajú potravu, sú veľmi tiché a ostražité. Tak isto aj pri pití vody postupujú veľmi ostražito a najprv len krúžia nad vodnou hladinou. Potom sa

prudko spustia k brehu, dosadnú na plytčinu a pár rýchlymi hltmi sa napijú a znovu vzlietnu (Wolterová, 1990).

V prírode sú ich nepriateľmi najmä dravé vtáky a ľuďmi zavlčené zvieratá ako napríklad mačky a psy. Pre vajcia a mláďatá, ktoré ešte nie sú schopné letu predstavujú nebezpečenstvo aj hady. Pre korely je nepriateľom aj človek, najmä farmári, ktorým väčšie krdle korel môžu spôsobiť značné škody na úrode a tak ich prenasledujú a zabíjajú. No najväčším nepriateľom pre korely je asi samotná austrálska príroda s krutými podmienkami a dlhými obdobiami sucha, ktoré môžu trvať aj niekoľko rokov (Haupt, 1996).

K tomu, aby korely zahniezdili potrebujú vhodné podmienky s dostatkom potravy, ktoré sa im naskytnú počas obdobia dažďov. Celé krdle korel, ktoré zvyčajne tvoria skupiny vtákov s približne 50 jedincami putujú austrálskou krajinou, kým takéto vhodné podmienky nenájdu. Potom sa usadia na stromoch a hľadajú vhodné dutiny na zahniezdenie, najčastejšie na eukalyptových stromoch (Dienstbier, 1981). Samička znesie do hniezda približne 4 – 6 vajec, niekedy i viac a pri sedení na nich sa potom striedajú obaja rodičia. Doba inkubácie trvá približne 18 – 21 dní. Po vyliahnutí kŕmi mláďatá spočiatku samička potravou, ktorú jej prináša samček, neskôr sa na kŕmení podieľa otec. Zhruba po 4 až 5 týždňoch začínajú mláďatá vyliezať z hniezda, ale rodičia ich prikrmujú ešte ďalšie 2 – 3 týždne, kým sa osamostatnia a začnú vlastný život v krdli. Pohlavnú dospelosť dosahujú približne vo veku 8 – 10 mesiacov. Ak sú dobré podmienky, môže jeden pár zahniezdiť aj viackrát za sebou (Haupt, 1996).

Základ ich potravy v prírode tvoria trávne semená, semená burín a ovocie.

Pôvodná divoká forma korely má svetlo až tmavošedé sfarbenie, s bielymi perami na krídlach a žltou tvárovou maskou s výraznou oranžovou škvrnou na lícach. Samička má masku menej výraznej žltosivej farby a na chvoste má zo spodnej strany žltú kresbu. Samček má masku na tvári sýtožltú a chvost sivý, bez žltej kresby na perách (Haupt, 1996).

3.2 Chov korely chocholatej v zajatí

3.2.1 Preprava a chovateľské zariadenia

Preprava korel:

Ak prepravujeme korely na krátku vzdialenosť, tak nám na tento účel postačí aj obyčajná krabica z tvrdého papiera s vetracími otvormi. Na väčšie vzdialenosti sú však najvhodnejšie drevené prenosky a prepravky. Je možné si ich kúpiť v obchode alebo si ich chovateľ môže vyrobiť aj sám. Vhodným materiálom sú tenké dosky alebo preglejka s hrúbkou 1,5 až 2 cm. Jedna stena prenosky, alebo aspoň jej časť by mala byť tvorená mriežkou alebo drôteným pletivom, dostatočne hrubým, aby ich korely nemohli poškodiť. Priestor v prenoske by nemal byť ani príliš veľký, ani príliš malý, aby sa v ňom vtáky počas cesty nezranili, ale zároveň aby mohli mať dostatočný priestor na pohyb najmä počas dlhej cesty. Za optimálny by sa dal považovať priestor, v ktorom sa korela môže pohodlne otočiť. Pri preprave na krátke vzdialenosti je najlepšie nechať priestor prenosky voľný, aj keď je vhodné na spodok nasypať aspoň trochu krmiva, aby mal vták počas prepravy prístup k potrave a zároveň sa mal s čím zabaviť. Ak však preprava trvá niekoľko dní, je vhodné prenosku vybaviť bidielkami, potravou a nádobkou s hubkou nasiaknutou vodou. Pri zasielaní korel vlakom alebo poštou je lepšie použiť uzavreté prepravky, ktoré treba označiť podľa platných prepravných predpisov (Dienstbier, 1981).

Chovateľské zariadenia:

Klietky:

Klietka pre korelu musí byť predovšetkým jednoduchá a praktická, s dostatočným priestorom, hygienická a vhodne umiestnená. Veľkosť klietky musí zodpovedať veľkosti chovanej korely – priestor musí byť dosť veľký na to, aby si korela mohla slobodne roztriahnuť krídla a aby sa dalo do klietky umiestniť vhodné množstvo bidielok a misiek na potravu a vodu.

Vhodné rozmery klietky pre korely: pôdorys klietky 25 x 30 cm a výška 35 až 40 cm. Najvhodnejšie sú klietky celokovové, ale dajú sa zhotoviť a použiť aj klietky s dreveným rámom z tvrdého dreva, ako je napríklad dub alebo buk. Všetky drevené časti však musia byť dôkladne natreté, aby v nich nemohli prebývať parazity. Celokovové klietky sú ale najvhodnejšie, keďže sa dajú ľahko čistiť a dezinfikovať. Dno klietky by malo byť výsuvné, tiež z dôvodu ľahkej údržby a lepšej hygieny (Dienstbier, 1981).

Haupt (1996) udáva minimálne rozmery klietky pre jednu až dve korely nasledovne: 80 x 60 x 80 cm, drôty klietky musia byť vodorovné a mali by byť od seba vzdialené 1,5 až 2 cm.

Bubka (2007) udáva rozmery kliečky 80x70x100cm /na šírku/.

Voliéry:

Tak ako u anduliek rozlišujeme aj pri korelách voliéry vnútorné a vonkajšie.

Podľa Haupta (1996) sa priestranná vnútorná voliéra alebo záhradná voliéra čiastočne zakrytá hodí najmä v prípade, že chováte viac vtákov, alebo chcete dokonca chovať viac druhov pohromade. Papagáje sa tu cítia vyložene dobre a môžu rozvinúť svoje prirodzené spôsoby správania. Nezabudnite však, že vtáky chované vo voliére sa nikdy neochotia do takej miery ako vtáky chované v kliečke.

Izbové /vnútorné voliéry môžu byť buď celokovové, ale s drevenou konštrukciou a pletivom. Dvere a dvierka sú zhotovené tak, aby sa dali ľahko obsluhovať. Veľkosť voliéry závisí od množstva vtákov, ktoré v nej chceme chovať, a od priestorov, ktoré nám náš príbytok pre voliéru poskytuje (Diesntbier, 1981). Izbové voliéry sa dajú kúpiť aj v špeciálnych obchodoch, avšak často ich nemajú priamo v obchode na sklade a treba ich najprv objednať. Praktické sú napríklad voliéry na kolieskach, ktoré možno pri upratovaní ľahko posunúť (Haupt, 1996).

Pokorný (2009) odporúča voliéry s rozmermi minimálne 2 m na dĺžku, 2 m na výšku a 0,8 m na šírku. V takýchto voliérach je možné chovať korely v pároch aj s inými druhmi exotických vtákov, ako sú napríklad čínske prepelice, kanáriky alebo zebričky.

Dienstbier (1981) rozdeľuje vonkajšie voliéry na *letné* a *celoročné*.

Letné voliéry sú tvorené dreveným alebo kovovým rámom v tvare ležatého hranola, potiahnuté pletivom, umiestnené na podložke – najčastešie na betónovej ploche, s jednoduchým prístreškom, ktorý chráni vtáky pred nepriaznivým počasím.

Celoročné voliéry sú usporobené na chov vtákov vo vonkajšom prostredí počas celého roka. Majú aj krytú časť, ktorú je možno uzavrieť a tak oddeliť od preletovej časti.

Vonkajšie voliéry môžu byť postavené samostatne, alebo do bloku vedľa seba. Základy každej voliéry by však mali siahať do hĺbky približne 60 – 80 cm, aby sa dovnútra voliéry nemohli prehrabať hlodavce a pod. Uplatňujú sa tri typy dna a to zemina, betónová podlaha a rošt. Pri zemine majú vtáky možnosť zlietať dole a kŕmiť sa trávnyimi semenami ako to robia vo voľnej prírode, lenže pri takomto type je vysoké riziko výskytu črevných parazitov a je nutné obnovovať trávnik aj zeminu. Betónové dno je výhodné z hľadiska ľahkého udržiavania čistoty. Pri treťom type sa približne 50 cm nad betónovú podlahu umiestňuje pletivo, ktoré zabezpečuje, že trus a zvyšky potravy prepadávajú dole.

Výhodou vonkajších voliér je podľa Vašíčka (2001) jednoduchá obsluha a čistenie, čerstvý vzduch, neusádza sa v nich toľko prach, škodlivé organizmy a páperie po preperovaní, operenie vtákov je lepšie vďaka prirodzeným dažďovým kúpeľom, vtáky získavajú dôležitý vitamín D3 v dôsledku priameho slnečného svetla. Rozmery vonkajších voliér môžu byť väčšie, avšak ich nevýhodou je vystavovanie vtákov nepriaznivému počasiu, parazitom a škodcom. Tiež je pri nich väčšie riziko uletenia vtákov alebo ich krádeže. Oproti nim majú v tomto smere vnútorné voliéry výhodu, ale denná starostlivosť a čistenie je náročnejšie, treba viac vetrať, aby dochádzalo k výmene čerstvého vzduchu, je potrebné podávať vtákovi vyvážené množstvo vitamínu D3 v kŕmnych dávkach a je nutné korely rosiť vodou.

Výbava klietok a voliér:

Hniezdne boudky: Dienstbier (1981) odporúča rozmery hniezdných boudok 25 x 25 cm s výškou boudky približne 30 cm. môžu byť buď stojaté alebo ležaté, zhotovené zo silnejších dosiek, aby ich korely oštipkovaním nezničili. Vletový otvor by mal mať priemer 8 – 9 cm a mal by byť vyrezaný 2 – 3 cm pod strieškou boudky. Pred otvor umiestnime bidielko. Vrch boudky musí byť odklápací, aby sa dala boudka zvnútra ľahko a bez problémov kontrolovať a čistiť. Na dne boudky urobíme miskovitú priehlbinku s hĺbkou asi 3 cm, aby sa znesené vajička nerozkotúľali po boudke. Do boudky je ešte vhodné dať piliny z mäkkého dreva s trochou rašeliny. Wolterová (1990) popisuje najvhodnejšie hniezdne boudky s rozmermi 26 x 38 x 46 cm s vletovým otvorom priemeru 8 cm a hniezdnou jamkou s priemerom od 12 do 15 cm. Dno boudky by malo byť zhotovené z tvrdého dreva hrubého asi 3,5 cm. Podľa Haupta (1996) má mať boudka na výšku pôdorys 30 x 30 cm a steny vysoké 35 až 40 cm. Priemer vstupného otvoru by mal byť 8 – 9 cm a je nutné zvnútra urobiť oporu pre zliezanie a vyliezanie, ktorá môže byť z pletiva alebo najlepšie z dreveného rebríčku. Boudka na ležato by mala mať pôdorys 30 x 40 cm a výšku 25 cm.

Je lepšie ale používať radšej väčšie boudky, pretože ak by sa vyliahlo viacej mláďat mohli by sa vo vnútri tlačiť a navzájom sa znečisťovať (Krásný, 2002).

Bidielka: Bidielka pre korely sa vyrábajú z tvrdého dreva s okrúhlym prierezom, najvhodnejšie je rozmedzie 10 – 20 mm. Najlepšie je však namiesto klasických bidielok použiť vetvy chemicky neošetrených stromov, napríklad vrby, topoľa, brezy, lipy, liesky a ovocných stromov. V priestornejších voliérach je možné umiestniť aj celé kmene (Dienstbier, 1981). Haupt (1996) vo svojej knihe uvádza: Výhodou prírodných vetiev je, že si papagáje na ich nepravidelnom povrchu masírujú chodidlá. Navyše vtáky

okusujú kôru a získavajú z nej minerálne látky, majú ďalší druh zábavy a zároveň sa starajú o zobák. Väčšina bidielok by mali byť také silné, aby ich vták prstami na nohách neobjal. Tým sa o ne pazúry trú a opotrebovávajú sa. V kletke by mala byť ale aj tenšia vetvička na precvičovanie prstov pri úchope.

Krmidlá a napájačky: Misky na krmivo a vodu majú byť predovšetkým ľahko umývateľné a dezinfikovateľné. Najlepšie sú ploché misky, ktoré umožňujú ľahký prístup k potrave. Vyhovujúce sú napríklad plytké misky pod kvetináče z umelej hmoty, alebo keramické misky s glazúrou. Misky sa nesmú umiestňovať pod bidielka. Treba ich dať na také miesto, aby ich vtáky neznečisťovali trusom (Dienstbier, 1981). Haupt (1996) uvádza, že v kletke by mali byť minimálne tri misky – na vodu, na suché krmivo a na ovocie alebo naklíčené krmivo. Najvhodnejšie sú nádoby kovové, z tvrdého plastu alebo keramické, ktoré sa do kletky zavesia a dajú sa ľahko umývať. Je treba ich zavesiť tak, aby sa vták mohol pohodlne dostať ku krmivu a vode a zároveň aby ich neznečisťoval trusom. K základnej výbave kletky patrí aj sépiová kosť, ktorá slúži predovšetkým na brúsenie zobáku.

3.2.2 Výživa

Dienstbier (1981) popisuje vhodné zloženie krmív pre korely nasledovne:

Krmivá rastlinného pôvodu: zrniny (proso, ovos – nelúpaný, klíčený alebo ovsené vločky, slnečnica – neprekrmovat', lebo má vysoký obsah tuku – mala by tvoriť 25 % krmivej dávky, pšenica – odporúča sa namáčať, lesknica, jačmeň – máčaný alebo naklíčený, kukurica, konopné semeno), trávne semená (napríklad lipnica, reznáčka, semená burín, poľných plodín a niektorých záhradných kvetín), zelené krmivo (pastierska kapsička, skorocel, starček obyčajný, žihľava, púpava), ovocie a zelenina (jablká, hrušky, pomaranče, banány, mrkva – aj vňať, šalát, špenát), vetvičky ovocných stromov (okrem višne a broskyne), vrby, brezy, liesky,...

Krmivá živočíšneho pôvodu: uvarené vajička (najmä žltok) – vaječná zmes (napríklad: piškóty, strúhanka z bieleho netučného pečiva, ovsené vločky, rôzne šroty, sójová múka, vajce natvrdo, zelené krmivo, mrkva), tvaroh, občas sa v malom množstve môže podávať aj rybí tuk, ktorý je osvedčeným prostriedkom proti poruchám znášky, podáva sa však len v zimných mesiacoch a pred zahájením chovnej sezóny.

Návod na prípravu vaječnej zmesi pre korely podľa Kučeru (2005): 3 uvarené, nahrubo postrúhané vajcia – aj so škrupinou, 1 jablko a 2 mrkvy – takisto nahrubo

nastrúhané, možno pridať aj zelený šalát alebo čínsku kapustu, primiešať strúhanku a vitamínové doplnky (napríklad Vitaplastin, Vitamix, Roboran). Zmes má mať sypkú konzistenciu a treba ju predkladať každý deň čerstvú.

Vitamínové a minerálne doplnky a prípravky: Množstvo komerčne vyrábaných vitamínov, minerálnych látok a stopových prvkov vo forme rôznych preparátov, ktoré nám ponúkajú obchody môžeme obmedziť podávaním čo najpestrejšej stravy. Avšak úplne vylúčiť tieto doplnky z krmiva by bola veľká chyba (Hanzal, 2010). Najlepší spôsob ako papagájom zabezpečiť dostatok vitamínov je podávanie zeleného krmiva, ovocia a zeleniny. Aj mrazená zelenina v malom množstve môže byť vhodná na doplnenie, či už vaječnej zmesi alebo iného krmiva. Hypervitaminóza aj hypovitaminóza môžu byť pre vtáky nebezpečné. Napríklad nadbytok vitamínu A môže mať za následok chudnutie, opúchanie očných viečok, zápal zobákovej dutiny, rednutie kostí, problémy s trávením a mnohé iné (Vaidlová, 2010).

Krmne doplnky: piesok, drevené uhlie – majú význam pre trávenie.

Voda – musí byť podávaná každý deň čerstvá a v dostatočnom množstve (Dienstbier, 1981).

Ako uvádza Haupt (1996), dnes sa dajú v obchodoch zohnať hotové krmne zmesi pre korely, ktoré sú výborné ako základ kŕmenia, treba však dobre sledovať informácie o zložení, aby zmes neobsahovala príliš veľa tučného krmiva a takisto dátum spotreby, aby nebola po záruke, čím by krmivo stratilo svoju pôvodnú výživnú hodnotu. K zmesi je však potrebné vtákovi podávať aj zelené krmivo a čerstvé ovocie a zeleninu, ako napríklad reďkovky, mrkvu, jablká, uhorku, kiwi, jahody, čerešne, slivky, papriku, červenú repu, baklažán, zeler, hrášok, mandarinky, hrzno, broskyne, ananás, maliny, černice, melón, figy či mango. Citrusové plody by sa však mali podávať len v malých množstvách. Korelám sa nesmie podávať kapusta a surové zemiaky.

3.3 Rozmnožovanie a odchov mláďat

Zostavenie chovných párov: U korel môže byť výber vhodného partnera pomerne obtiažny, keďže nie každý samček prejaví záujem o pridelenú partnerku a nie každá samička je ochotná páriť sa s prideleným samčekom. U korel je vzťah partnerov dôležitý aj preto, že u týchto papagájov sa pri sedení na vajciach striedajú obaja rodičia. Najlepšie sa chovné páry zostavujú vo veľkej voliére, kde môžeme umiestniť väčšie

množstvo vtákov a tí si potom sami nájdu partnerov podľa vlastných sympatií (Dienstbier, 1981).

Dospelé korely dosahujú dĺžku približne 32 cm a hmotnosť okolo 90 - 110 g. Dožívajú sa zhruba 20 rokov a sú schopné sa rozmnožovať takmer do veku dvanástich rokov, to je ale dané individualitou každého jedinca (Jiřík, 2006).

Tok a párenie: Tokanie je u korel výrazné, aj keď len vzácné môžeme pozorovať párik sa k sebe túliť, ako je to napríklad u papagájcov vlnkovaných. Pri tokaní sa správanie samcov často líši, niektorí sa natriasajú na bidielku a hlasno sa ozývajú, iní preletujú prudko medzi búdkou a bidielkom, na ktorom sedí samička a lákajú ju do búdky (Dienstbier, 1981). Wolterová (1990) opisuje správanie sa dvoch korel pri tokaní nasledovne: Ak ale nájdu dve nezadané korely opačného pohlavia v sebe zaľúbenie, posadia sa najprv neďaleko seba. Potom sa jedna z nich začne prisúvať bližšie a bližšie. Ak druhý partner neuletí, začínajú pytačky. Od tejto chvíle sú stále spolu, v rovnakom čase spia, prijímajú potravu a starajú sa o perie. Čoskoro sa začína samček svojej nevesty spočiatku opatrne, potom dôverne a nežne dotýkať zobákom a škrabká ju na hlavičke. Jedného dňa začujete samečkovu svadobnú pieseň - je to melodicko-rytmické pískanie, ktoré upevňuje zväzok. Okrem toho samček s rozťahnutými krídlami bubnuje takmer ako d'ateľ do dreva, a tým imponuje svojej vyvolenej. Potom okolo nej niekoľkokrát cupitavo so vztýčenou chocholkou a s ľahko nadvihnutými krídlami zakrúži. V nasledujúcej fáze samček lieta okolo v malých kľučkách, ktoré strieda s umeleckými krivkami, a často mení smer letu. Pristane opäť pri svojej samičke a hlboko sa jej ukláňa so široko rozprestrenými krídlami, rozťahnutým chvostom a pri tom píska.

Väčšinou si samci ako prví obzerajú búdku a sú veľmi útoční na votrelcov, ktorí sa odvážia príliš blízko. V tomto období krmíme korely vaječnou zmesou a škrupinami slepačích vajec alebo omietkou. Samička si niekedy búdku ešte upraví a 10 až 14 dní po párení do nej znesie prvé vajce. Ďalšie znesie obdeň až je nakoniec v hniezde 3 až 7 vajčiek. Keď začne samička hniezdiť, prestávame podávať vaječnú zmes, aby samček v túžbe po párení samičku nevyrušoval a aby ju striedal v sedení na vajčkách. Rodičia sa v sedení striedajú, samička sedí na znáške zvyčajne v noci a samec cez deň, inak sa zdržuje v blízkosti búdky a odháňa votrelcov (Dienstbier, 1981). Za chladnejšieho počasia môžu sedieť na vajciach dokonca obaja rodičia spolu. Hniezdiace páry korel je dobré od seba izolovať, pretože samce bývajú v tomto období agresívne a mohli by dokonca zničiť znášku alebo zabiť mláďatá susedného páru (Krásný, 2002). Približne po 18 až 21 dňoch sa začínajú liahnúť takmer holé mláďatá so žltým páperím. Z búdky

začínajú vyletovať po 3 až 4 týždňoch alebo niekedy až v dobe, keď už samica kladie ďalšiu znášku. Po opustení búdky ich však rodičia zvyčajne ešte tri týždne prikrmujú. Vtáky spravidla nechávajú hniezdiť trikrát do roka, aj keď zdravé a dobre živené jedince sú schopné zahniezdiť aj štyrikrát. Z hľadiska zdravotného stavu je ale najlepšie ak ich necháme zahniezdiť len raz alebo dvakrát do roka (Dienstbier, 1981).

Vývoj mláďaťa korely chocholatej podľa Wolterovej (1990):

1. až 3. deň: Mláďa váži 4 až 5 g, je asi 3 cm dlhé, má zrastené očné viečka a sírovo žlté prvé páperie. Hlavička je holá, koža, zobák, ozobie, nôžky a pazúriky majú mäsovo ružovú farbu.

4. deň: Mláďa váži 15 g. Dožaduje sa potravy od rodičov svojim "cit, cit".

10. deň: Oči sú úplne otvorené. Sú vidieť prvé zárodky brk. Mláďa zdvíha hlavičku, čupí na mieste a počuteľne syčí.

11. deň: Mláďa váži 37 g. Špička zobáka tmavne.

12. deň: Vaječný zub odpadá.

15. deň: Vtáča váži 45 g. Zobák stvrdol.

18. deň: Škvrny na lícach sú už viditeľné. Mláďa pri nebezpečenstve vztýči chocholku, rozťahne krídla a prská.

21. deň: Vtáča váži 60 g. Žltá farba prachového peria je nahradzovaná šedou.

28. až 35. deň: Mláďa váži 80 g. Jeho perie je už plne vyvinuté, ale má tlmenejšie farby ako perie rodičov. Opúšťa hniezdnu búdku a môže lietať.

48. deň: Veľké perá má už plne vyvinuté.

3. až 4. mesiac: Prvé preperenie. Zobák nadobudol tmavo šedú farbu.

8. až 9. mesiac: Mladý vták je pohlavne dospelý, perie má vyfarbené.

Mláďatá korel prírodného sfarbenia sa spočiatku podobajú na samičky – majú svetlo šedé sfarbenie, šedo-žltú hlavičku so svetlo oranžovými ňakmi na lícach. Na krídlach majú biely pruh a na chvoste zospodu čierno-žlté mramorovanie. Typickým znakom mladých korel (približne do veku 3 mesiacov) je však ružový zobák, zatiaľ čo dospelé jedince ho majú tmavo šedý až čierny. Pohlavie sa u mláďat často určuje podľa spevu – samčekovia melodicky hvízdajú, samičky skôr nepríjemne kričia. U starších jedincov sa pohlavie určuje podľa sfarbenia chvostových pier (Šamalová, 2008).

3.4 Zdravé korely chocholaté – povaha a správanie

3.4.1 Zdravé korely

Zdravá korela je pozorná a čulá, čistí si perie a udržuje kontakt s ostatnými. Pri spánku sedí na jednej nohe s hlavou schovanou v perí na krídle. Operenie je kompletne, hladké a prilahlé. Mláďatá majú všetky pierka už keď opúšťajú búdku. Oči majú byť jasné, nosné otvory otvorené a priechodné. Operenie okolo kloaky je čisté. Hrudná kosť je osvalená a nemala by pôsobiť vystúpene. Nohy s prstami musia byť celé (na každej nohe štyri kompletne prsty) a čisté (Haupt, 1996).

3.4.2 Povaha a správanie korely chocholatej

Povaha korel:

Korely sú skôr rozvážne ako temperamentné. Majú trochu hrdzavý hlas, ktorý je pre mnohých ľudí dosť nepríjemný, ale spokojný papagáj ho používa len zriedka na to, aby na seba upozornil, alebo varoval pred nebezpečenstvom. Skôr sa ozýva pískaním alebo napodobňuje zvuky alebo jednotlivé slová, ktoré často počuje. Mláďatá korel skrotnú veľmi ľahko, rýchlo prekonajú svoj strach a ku svojmu chovateľovi získajú dôveru a náklonnosť. Korely sa radi niečím zamestnávajú, ale nie sú tak hravé ako napríklad andulky. Korelám stačí, keď môžu šplhať. Pritom si pomáhajú zobákom, olupujú kôru z vetiev, bidielok alebo rozoberajú nejaký mäkký materiál (Wolterová, 1990).

Typické činnosti korely:

Vták si natáhuje nohy dozadu, krídla do strán alebo ich spolu dvíha: Týmto spôsobom si korela natáhuje a uvoľňuje unavené svaly.

Odpočíva na jednej nohe, spí so zobákom schovaným v perí na chrbte: Takúto polohu korela zaujme keď je v kľude, odpočíva alebo spí.

Vták máva oboma krídlami: Korela sedí na bidielku a máva oboma krídlami. Takto si precvičuje lietacie svaly.

Čistenie peria: Je to každodenná činnosť korely a strávi ňou denne až dve hodiny. Vták si zobákom preberá, natáhuje a uhládza jednotlivé pierka na celom tele.

Pretrepávanie peria: Takto sa korela zbavuje prachu a rovná si pierka.

Našuchorené pierka na hlave: K našuchoreniu masky zvyčajne dochádza pri driemaní, alebo krátko po tom, čo korela zaspí.

Perie na celom tele je našuchorené: Korely sa celé našuchoria ak im je zima, alebo niekedy počas spánku. Ak sú však takto našuchorené počas celého dňa môže to byť príznakom choroby.

Zívanie: Je spôsobené nedostatkom kyslíku a následnou únavou.

Kýchanie: Normálne kýchnutie slúži na prečistenie nozdier. Ak však pozorujeme aj výtok z nosu, môže ísť o prechladnutie (Haupt, 1996).

Brúsenie zobáku: Po každom jedle alebo aj inokedy si korela brúsi zobák o mriežky alebo konár, na ktorom sedí. Takto sa udržuje čistota a tvar zobáku. Niekedy však korela týmto spôsobom aj zdraví svojho majiteľa po dlhšom odlúčení.

Pískanie, volanie, krik: Korely majú zvučný a často až prenikavý hlas. V byte sa korely hlasno ozývajú zvyčajne len ak sa cítia osamelo alebo sú zanedbávané. Korely používajú rôzne hlasové prejavy a tóny pri komunikácii so svojim majiteľom, partnerom alebo ostatnými vtákmi. Známe je tiež výstražné prskanie, ktoré možno pozorovať už u mláďat (Wolterová, 1990). Korely sú veľmi komunikatívne a často sa hlasno ozývajú. To môže byť problém najmä pri chove v byte a pre sťažnosti susedov sa niekedy chovatelia musia svojich miláčikov vzdať. Ich krik sa ale dá znížiť napríklad zaobstaraním partnera. Korely sú veľmi vnímavé a inteligentné, dokážu sa naučiť napodobniť rôzne zvuky z okolia, dokonca aj ľudskú reč. Chocholíka na hlave im tiež slúži ako určitý spôsob komunikácie. Podľa jej polohy je možné zistiť ako sa vták práve cíti – keď je papagáj v kľude, má chocholík prirodzene vztýčený, pokiaľ ho však niečo rozruší, môže ju stiahnuť k hlave, alebo naopak úplne zdvihnúť dopredu (Lucáková, 2007).

(V prílohách sú znázornené a vysvetlené typické polohy chocholíka.)

3.5 Choroby korely chocholatej

Chorá korela:

Choré vtáky sú apatické a sedia ticho v kúte, ostatní jedinci sa im často vyhýbajú. Perie je našuchorené, môžu chýbať jednotlivé perá alebo sa na tele vyskytujú holé miesta. Oči alebo nosné otvory môžu byť zalepené, prípadne s výtokom. Oči má vták často privreté a veľa spí. Pri spánku sedí chorý vták na oboch nohách. Perie okolo kloaky môže byť znečistené trusom v dôsledku hnačky. U chorých jedincov sú svaly na

hrudníku často ochabnuté, hrudná kosť vyčnieva a je dobre hmatateľná. Nečistoty na nohách a zlepené perie prezrádzajú, že sa vták prestal čistiť (Haupt, 1996).

Prvá pomoc chorej korele: Najprv je treba zaistiť kľud a stálu teplotu, chorý vták potrebuje klietku sám pre seba. Na pitie je vhodné podávať vlažný harmančekový čaj. Často môže pomôcť aj ožarovanie infračervenou lampou (Wolterová, 1990).

Najčastejšie problémy a choroby:

Úrazy: Drobné ranky zvyčajne netreba ošetriť, občas stačí ich len vyčistiť peroxidom vodíka. So zlomeninami je však vždy nutné okamžite navštíviť veterinára.

Poruchy operenia: Pri správnej výžive a vhodných podmienkach sa tieto poruchy zvyčajne nevyskytujú a korely nimi trpia len málokedy. Avšak aj u nich môže občas dôjsť k zlozvyku vytrhávania si peria.

Prerastanie zobáku a pazúrikov: Skúsený chovateľ si s týmito problémami môže poradiť aj sám, ak nie, vyhľadá pomoc zverolekára.

Hnačka: Patrí medzi pomerne časté tráviace problémy a zvyčajne je spôsobená nesprávnou výživou, občas však môže byť aj príznakom vážnejšej choroby. Trus je kašovitej konzistencie, silne zapácha a okolie kloaky je ním znečistené, zalepené. Odporúča sa v takom prípade podávať drevené uhlie a kŕmiť len zrnom, miesto vody dať na pitie čaj.

Zápal spojiviek: Môže byť vyvolaný poranením, prašným prostredím alebo môže mať infekčný pôvod. Trpia ním najmä albinotické a isabelové korely. Vtáky je nutné izolovať v tmavšom prostredí a dávať im do očí kvapky (Dienstbier, 1981).

Psitakóza: Toto ochorenie je prenosné aj na človeka, ale dnes už sa dá úspešne liečiť pomocou antibiotík. Choroba môže mať rôzne príznaky a je nutné ísť s papagájom okamžite k veterinárovi na vyšetrenie trusu (Wolterová, 1990).

Nádory: Tukové nádory - zvyčajne nie sú nebezpečné a objavujú sa skôr u starších jedincov. Prekážajú, len ak sú na miestach, kde korelu obmedzujú v pohybe, alebo sú príliš veľké. Dajú sa operatívne odstrániť v ranom štádiu. Perové cysty – vznikajú na miestach, kde pero neprerazí povrch pokožky a rastie pod ňou. Aj v tomto prípade pomôže ľahká operácia.

Zápal hrvola: Vták netrávi potravu správne a neustále zvracia. Príčinou môžu byť baktérie, cudzie telieska, pokazené krmivo, parazity, huby a vírusy. S vtákom treba navštíviť veterinára.

Parazity: Korely môžu byť napadnuté rôznymi parazitmi, či už vonkajšími alebo vnútornými. Najlepšia je proti nim prevencia, dôkladná hygiena chovného zariadenia (Haupt, 1996).

3.6 Farebné mutácie korel chocholatých

Dienstbier (1981) vo svojej knihe popísal tieto farebné mutácie korel:

- Albino – biela s červenými očami
- Lutino – žltá s červenými očami
- Biele korely s čiernymi očami
- Svetlo šedé korely
- Škoricové korely
- Isabelové korely
- Straky
- Korely s odlišnou kresbou jednotlivých pier: perlové, šupinaté a lemované
- Bielokrídle korely
- Čiernokrídle korely
- Čierne korely

Bubka (2007) vo svojom článku spomína tieto farebné mutácie:

- sivá a svetlosivá
- biela /s čiernymi očami /
- albín /s červenými očami /
- žltá
- škoricová a jej svetlejšia forma isabela
- straka
- perlová
- perlová straka
- žltá straka
- čierna
- bielohlavá
- žltolica

Záver

Zo zhromaždených zdrojov literatúry sme v práci zhrnuli najvhodnejšie spôsoby chovu papagájcov vlnkovaných a korel chocholatých. Zistili sme, čo všetko je potrebné pre chov a prípadný úspešný odchov spomínaných austrálskych papagájov. Práca ponúka návod ako chovať tieto papagáje či už v klietkach v byte alebo vo väčších počtoch v záhradných voliérach. Poukazuje na dôležité zložky potravy a správne kŕmenie, ktoré je dôležité pre udržiavanie dobrej kondície a zdravia. Veľmi dôležitá a nepostrádateľná je aj celková hygiena chovu, ktorá je najlepšou prevenciou proti chorobám. Ak sa ale stane, že vták ochorie, je treba vedieť ako správne postupovať. V niektorých prípadoch sa dokáže chovateľ postarať o pacienta aj sám, ale vždy je lepšie ak sa poradí so skúseným odborníkom. Vo vážnejších prípadoch treba okamžite vyhľadať pomoc veterinára.

Andulky a korely sa tešia vysokej obľube najmä pre nenáročnosť ich chovu a vhodnosť aj pre začínajúcich chovateľov, zaujímavé správanie a milú povahu, a možnosť výberu z mnohých farebných mutácií. Pre skúsenejších chovateľov môžu byť lákavé aj pokusy o odchov mláďat, výstavných vtákov alebo nových farebných mutácií. Papagájce aj korely sú výbornými kandidátmi na domácich spoločníkov, najmä ak niekto býva v byte a nemôže si dovoliť mať väčšie zviera. Sú nenáročné na priestor a potravu, avšak sú to tvory spoločenské a vyžadujú od nás dostatočnú pozornosť. Krotké andulky či korely si svojou hravosťou a milou povahou rýchlo získajú srdcia detí i dospelých.

Použitá literatura

1. ALDERTON, D. 1987. *Praktická příručka - exotické vtáctvo*. London: Salamander Books. 1987, 120 s. ISBN 80-7145-441-9
2. AMBRUŠ, B. 1990. *Chováme papagájce vlnkované (andulky)*. 2. doplnené vyd. Bratislava: Příroda. 1990, 154 s. ISBN 80-07-00294-4
3. BIELFELD, H. 1996. *Všetko o andulkách*. Niedernhausen: Falken-Verlag GmbH. 1996, 66 s. ISBN 80-88879-57-4
4. BIRMELIN, I. 2000. *Moja andulka a ja*. München: Gräfe und Unzer Verlag GmbH. 2000, 66 s. ISBN 978-80-7236-492-3
5. BUBKA 2007. *Korela chocholatá - Nymphicus hollandicus*. online: <http://www.exotickevtactvo.sk/content/view/22/2/> (2010-04-26)
6. DIENSTBIER, J. 1981. *Cizokrajní ptáci v klecích * korely*. 2. vyd. Praha: Státní zemědělské nakladatelství. 1981, 160 s.
7. FRYNTA, J. 2008. *Historie chovu andulek*. In: Papoušci, roč. VIII, 2008, č. 6, s. 380-381. ISSN 1213-4619
8. HABRCETL, M. 2002. *Příprava andulek na výstavu*. In: Nová exota, roč. I, Březen/Duben 2002, č. 2, s. 23-24. ISSN 1213-6549
9. HANZAL, R. *Vliv výživy a ostatních faktorů sa reprodukci papoušků*. In: Papoušci, roč. X, 2010, č. 1, s. 104-107. ISSN 1213-4619
10. HAUPT, T. 1996. *Naše korela*. München: Gräfe und Unzer Verlag GmbH. 1996, 128 s. ISBN 978-80-7236-455-8
11. JIŘÍK, T. 2006. *Pár slov o chovu korely chocholaté*. In: Nová exota, č. 11, 2006. online: <http://www.novaexota.eu/archiv.php?kod=200611> (2010-05-11)
12. KOLAR, K. 1994. *Zvieraťá u nás doma: Andulky*. Stuttgart: Eugen Ulmer GmbH & Co. 1994, 48 s. ISBN 80-7181-372-9
13. KRÁSNÝ, J. 2002. *Korely jsou stále atraktivní*. In: Papoušci, roč. II, 2002, č. 6, s. 342-343. ISSN 1213-4619
14. KUČERA, R. 2005. *Korela chocholatá – poznatky z chovu*. In: Papoušci, roč. V, 2005, č. 1, s. 20. ISSN 1213-4619
15. LUCÁKOVÁ, E. 2007. *Krotká korela chocholatá*. In: Papoušci, roč. VII, 2007, č. 5, s. 314-315. ISSN 1213-4619
16. MLEJNEK, L. 2008. *Duhové andulky – barevný zázrak*. In: Papoušci, roč. VIII, 2008, č. 4, s. 220-222. ISSN 1213-4619

17. NESVORNÝ, J. 2010. *Korela chocholatá a její chov*. In: Nová exota, č. 3, 2010. online: <http://www.novaexota.eu/archiv.php?kod=201003> (2010-05-11)
18. POKORNÝ, J. 2009. *Korela chocholatá a její chov*. In: Nová exota, č. 1, 2009. online: <http://www.novaexota.eu/archiv.php?kod=200901> (2010-05-11)
19. POKORNÝ, Z. 2006. *Korela chocholatá*. online: <http://papousci.chovzvirat.com/druhy/korela-chocholata.html> (2010-05-11)
20. REVÚCKA, L. 2010. *Andulky a korely – andulka vlnkovaná*. online: <http://www.chovamepapagaje.wbl.sk/Andulky-a-Korely-.html> (2010-05-11)
21. SKLENÁŘ, R. *Život v Austrálii*. online: <http://andulky.romansklenar.cz/zivot-v-australii> (2010-04-26)
22. SMETANOVÁ, T. 2005. *Těsné soužití – aneb i s malými ptáčky lze zažít velké věci*. In: Papoušci, roč. V, 2005, č. 4, s. 241. ISSN 1213-4619
23. SOJKA, J. 2007. *Na návštěvě u chovatele – Milan Habrcetl, Kladno*. In: Nová exota, č. 12, 2007. online: <http://www.novaexota.eu/archiv.php?kod=200712> (2010-05-11)
24. ŠAMALOVÁ, M. 2008. *Určení pohlaví u korel chocholatých*. In: Papoušci. Roč. VIII, 2008, č. 4, s. 218-219. ISSN 1213-4619
25. VAIDLOVÁ, H. *Hypervitaminózy u papoušků*. In: Papoušci, roč. X, 2010, č. 1, s. 35-38. ISSN 1213-4619
26. VAŠÍČEK, M. *Australští papoušci*. online: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Korela> (2010-04-26)
27. VAŠÍČEK, M. *Australští papoušci*. online: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Papag%C3%A1jec> (2010-04-26)
28. VAŠÍČEK, M. 2001. *Papoušci austrálie II*. Vydání první, Kosmonosy: BARKO Bělka. 2001, 160 s.
29. VAŠÍČEK, M. 2006. *Korela chocholatá a její systematika*. In: Nová exota, č. 11, 2006. online: <http://www.novaexota.eu/archiv.php?kod=200611> (2010-04-26)
30. VLK, M. 2008. *Moderní chov výstavních andulek*. In: Papoušci, roč. VIII, 2008, č. 1, s. 30-32. ISSN 1213-4619
31. WALKER, C. 2003. *Stres v chovu papoušků*. In: Nová exota, roč. II, Červenec/Srpen 2003, č. 7-8, s. 55-56. ISSN 1213-6549
32. WOLTEROVÁ, A. 1990. *Korely: Jak o ně správně pečovat a porozumět jim*. München: Gräfe und Unzer Verlag GmbH. 1990, 64 s. ISBN 80-7236-086-8

Zdroje príloh:

Obrázok 1: Mapa prirodzeného výskytu papagájca vlnkovaného. (George Shaw, 1805).
online: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Papag%C3%A1jec>

Obrázok 2: Mapa prirodzeného výskytu korely chocholatej (Robert Kerr, 1792). online:
<http://sk.wikipedia.org/wiki/Korela>

Obrázok 3: Prírodné sfarbenie papagájcov vlnkovaných. online:
<http://www.chovamepapagaje.wbl.sk/Andulky-a-Korely-.html>

Obrázok 4: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – olivová. online:
<http://www.chovamepapagaje.wbl.sk/Andulky-a-Korely-.html>

Obrázok 5: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – lutino. online:
http://nd01.blog.cz/968/382/81abd6f5cf_37082006_o2.jpg

Obrázok 6: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – albino. online:
<http://www.budgerigars.co.uk/images/albino.jpg>

Obrázok 7: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – svetlomodrá. online:
<http://www.chovamepapagaje.wbl.sk/Andulky-a-Korely-.html>

Obrázok 8: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – sivá. online:
<http://www.chovamepapagaje.wbl.sk/Andulky-a-Korely-.html>

Obrázok 9: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – dominantná straka. online:
<http://www.chovamepapagaje.wbl.sk/Andulky-a-Korely-.html>

Obrázok 10: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – recesívna straka. online:
http://nd01.blog.cz/615/779/4478718602_37083473_u.jpg

Obrázok 11: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – žltá krajková / lacewings.
online: <http://www.chovamepapagaje.wbl.sk/Andulky-a-Korely-.html>

Obrázok 12: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – čiernotváre. online:
<http://www.chovamepapagaje.wbl.sk/Andulky-a-Korely-.html>

Obrázok 13: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – dúhová. online:
<http://www.chovamepapagaje.wbl.sk/Andulky-a-Korely-.html>

Obrázok 14: Farebná modifikácia papagájcov vlnkovaných – half-sider. online:
<http://www.chovamepapagaje.wbl.sk/Andulky-a-Korely-.html>

Obrázok 15: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – „chryzantéma“. online:
<http://chovamepapagaje.wbl.sk/DusterPhotoSurge071.jpg>

Obrázok 16: Prírodné sfarbenie korel chocholatých. online:
<http://casopis.planetazvirat.cz/foto/050824-tato-kup-mi-korelu-01.jpg>

Obrázok 17: Farebná mutácia korel chocholátých – lutino. online: <http://www.papagaj-shop.sk/myfilesimage/korely/korela1.JPG>

Obrázok 18: Farebná mutácia korel chocholátých – olivová. online:
http://chovamepapagaje.wbl.sk/olive_cockatiel.jpg

Obrázok 19: Farebné mutácie korel chocholátých – albino a bielohlavá. online:
<http://www.qtaviary.com/images/stories/cockatiels/albino-pair.jpg>

Obrázok 20: Farebná mutácia korel chocholátých – strakatá. online:
<http://papousci.chovzvirat.com/img/druhy/korela.jpg>

Obrázok 21: Farebná mutácia korel chocholátých – perlová. online:
<http://chovamepapagaje.wbl.sk/07.jpg>

Obrázok 22: WOLTEROVÁ, A. 1990. *Korely: Jak o ně správně pečovat a porozumět jim*. München: Gräfe und Unzer Verlag GmbH. 1990, 64 s. ISBN 80-7236-086-8

Prílohy

Obrázok 22: Mapa prirodzeného výskytu papagájca vlnkovaného. (George Shaw, 1805)

Obrázok 23: Mapa prirodzeného výskytu korely chocholatej (Robert Kerr, 1792)

Obrázok 24: Prírodné sfarbenie papagájcov vlnkovaných

Obrázok 25: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – olivová

Obrázok 26: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – lutino

Obrázok 27: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – albino

Obrázok 28: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – svetlomodrá

Obrázok 29: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – sivá

Obrázok 30: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – dominantná straka

Obrázok 31: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – recesívna straka

Obrázok 32: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – žltá krajková / lacewings

Obrázok 33: Farebná mutácia papagájcov vnkovaných – čiernotváre

Obrázok 34: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – dúhová

Obrázok 35: Farebná modifikácia papagájcov vlnkovaných – half-sider

Obrázok 36: Farebná mutácia papagájcov vlnkovaných – „chryzantéma“

Obrázok 37: Prírodné sfarbenie korel chocholatých

Obrázok 38: Farebná mutácia korel chocholatých – lutino

Obrázok 39: Farebná mutácia korel chocholatých – olivová

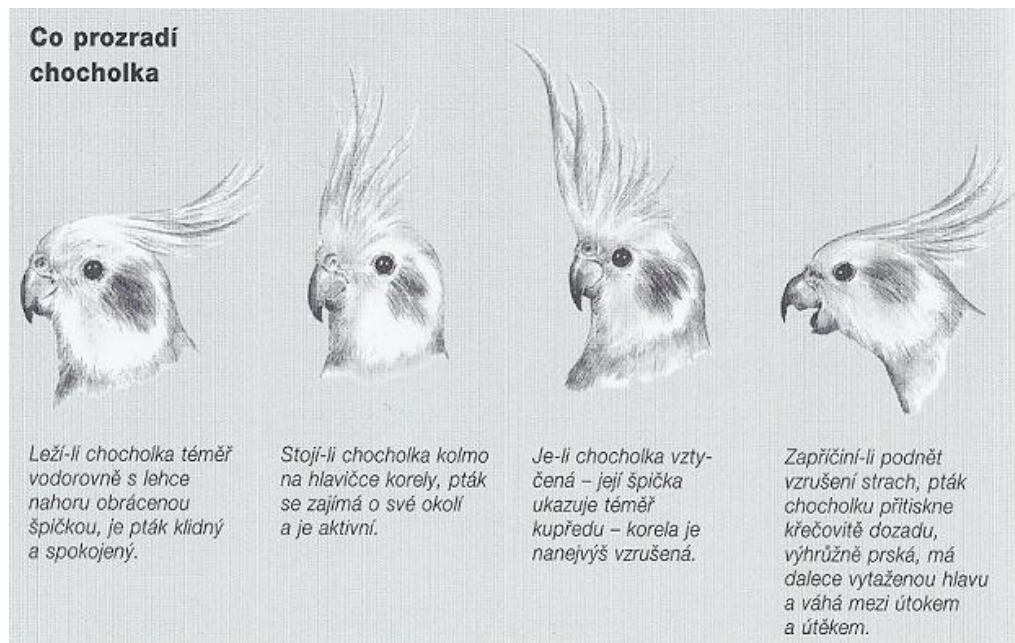
Obrázok 40: Farebné mutácie korel chocholatých – albino a bielohlavá

Obrázok 41: Farebná mutácia korel chocholatých – strakatá

Obrázok 42: Farebná mutácia korel chocholatých – perlová

Obrázok 22: Typické polohy chocholíka u korel